

URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED
EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA

PREGLED PRAKSE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Informacije o novim presudama i odlukama
Europskog suda za ljudska prava

TRAVANJ – LIPANJ 2017.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
DALMATINSKA 1, ZAGREB
TEL: 01 4878-100, FAX: 01 4878-111
E-MAIL: ured@zastupnik-esljp.hr
WEB: uredzastupnika.gov.hr

Ovaj pregled prakse sadrži sažetke presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava prema odabiru Ureda zastupnika Vlade pred Europskim sudom za ljudska prava u relevantnom razdoblju.

Sve sažetke izradio je Ured zastupnika pred Europskim sudom za ljudska prava i oni ne predstavljaju službeni dokument Europskog suda za ljudska prava.

Izvorni tekstovi presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava na temelju kojih su izrađeni sažeci mogu se pronaći na stranicama Europskog suda za ljudska prava (www.echr.coe.int) putem tražilice HUDOC.

Na stranicama Ureda zastupnika (uredzastupnika.gov.hr) dostupni su prijevodi svih presuda i odluka protiv Republike Hrvatske.

SADRŽAJ

UVOD	4
PRAVO NA ŽIVOT	6
TAGAYEVA I DRUGI protiv RUSIJE	6
GUZELYURTLU I DRUGI protiv CIPRA I TURSKE.....	11
ZABRANA MUČENJA	14
BĂLŞAN protiv RUMUNJSKE	14
PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE	17
SIMEONVI protiv BUGARSKE	17
PALUDA protiv SLOVAČKE	21
PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA	23
JANKAUSKAS PROTIV LITVE (BR. 2) i LEKAVIČIENĖ PROTIV LITVE	23
BOGOMOLOVA protiv RUSIJE	26
AYCAGUER protiv FRANCUSKE	28
SLOBODA IZRAŽAVANJA	30
MEDŽLIS ISLAMSKE ZAJEDNICE BRČKO I DRUGI protiv BOSNE I HERCEGOVINE.....	30
SATAKUNNAN MARKKINAPÖRSSI OY I SATAMEDIA OY protiv FINSKE	33
ALI ÇETIN protiv TURSKE.....	36
MILISAVLJEVIĆ protiv SRBIJE	39
SARIGÜL protiv TURSKE.....	41
UVJETI DOPUŠTENOSTI	43
HODŽIĆ protiv SLOVENIJE	43
PRAVO DA SE NE BUDE DVA PUTA SUĐEN ILI KAŽNJEN U ISTOJ STVARI	46
JOHANNESSON I DRUGI protiv ISLANDA	46

UVOD

Iz presuda i odluka koje je u drugom tromjesečju 2017. godine donio Europski sud za ljudska prava (dalje: Sud) izdvojili smo veći broj presuda koje se tiču prava na slobodu izražavanja, kroz njegove različite aspekte.

Tako je u presudi Velikog vijeća *Medžlis Islamske Zajednice Brčko i drugi protiv Bosne i Hercegovine* Sud odlučivao o dužnosti nevladinih organizacija da provjere vjerodostojnost informacija koje iznose.

U presudi Velikog vijeća *Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* Sud je kroz pravo na slobodu izražavanja razmatrao opravdanost javne objave poreznih podataka.

U predmetu *Sarigul protiv Turske* Sud je razmatrao je li zapljena podnositeljevog rukopisa romana bila zakonita. U drugom predmetu protiv Turske, *Ali Cetin protiv Turske*, Sud je ocjenjivao je li podnositelju povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja time što je osuđen za uvredu prema državnom službeniku.

U predmetu *Milisavljević protiv Srbije* trebalo je utvrditi je li uspostavljena ravnoteža između prava na slobodu izražavanja podnositeljice zahtjeva i prava na privatni život osobe o kojoj je podnositeljica napisala članak.

Osim slobode izražavanja, Sud se u ovom razdoblju ponovno bavio problematikom obiteljskog nasilja, te je u predmetu *Balsan protiv Rumunjske* potvrdio svoju praksu da obiteljsko nasilje predstavlja oblik diskriminacije žena prema spolu.

U ovom razdoblju Sud je donio i presudu u predmetu *Tagayeva i drugi protiv Rusije* u kojem je utvrđivao odgovornost ruskih vlasti za propuste prilikom terorističkog napada u Beslanu iz 2004. godine.

U presudi *Guzelyurtlu i drugi protiv Cipra i Turske*, Sud je istaknuo dužnost država potpisnica Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija) da surađuju radi otkrivanja i kažnjavanja počinitelja teških kaznenih djela.

Od presuda koje se odnose na pravo na pošteno suđenje izdvojena je presuda Velikog vijeća u predmetu *Simeonovi protiv Bugarske* koja se odnosi na pravo uhićenika na branitelja, kao poseban segment prava na pošteno suđenje u kaznenom postupku. U presudi *Paluda protiv Slovačke* riječ je o pravu na pristup sudu radi osporavanju odluke o suspenziji od obavljanja sudačke dužnosti.

Osim pravima sudaca, Sud se bavio i pravima odvjetnika pa je tako u presudama *Jankauskas protiv Litve (br. 2) i Lekavičienė protiv Litve* razmatrao je li došlo po povrede prava na privatni život podnositelja zbog odbijanja upisa u odvjetničku komoru.

U presudi *Aycaguer protiv Francuske* Sud je utvrđivao je li obveza podnositelja na davanje DNA uzorka radi njegovog uključivanja u nacionalnu bazu DNA uzoraka u kojoj se

pohranjuju DNA podaci osuđenih osoba bila proporcionalna cilju koji se tom mjerom nastojao ostvariti.

U presudi *Bogomolova protiv Rusije* Sud je naglasio važnost slike za čast i ugled, a time i privatni život neke osobe.

U presudi *Johannesson i drugi protiv Islanda* Sud je utvrdio povredu načela *ne bis in idem*, jer kazneni i prekršajni postupak nisu bili dovoljno usko povezani u naravi i vremenu.

Izdvojena je i odluka o nedopuštenosti zahtjeva u predmetu *Hodžić protiv Slovenije* koja se odnosi na staru deviznu štednju u Ljubljanskoj banci.

PRAVO NA ŽIVOT

ČLANAK 2.

1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kaznena djela za koje je ta kazna predviđena zakonom.

2. Nije u suprotnosti s odredbama ovoga članka lišenje života proizašlo iz upotrebe sile koja je bila nužno potrebna: a) pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja; b) pri zakonitom uhićenju ili pri spriječavanju bijega osobe zakonito lišene slobode; c) radi suzbijanja pobune ili ustanka u skladu sa zakonom.

OZBILJNI PROPUSTI RUSKIH VLASTI U SPRJEČAVANJU TERORISTIČKOG NAPADA U BESLANU I NAKNADE ISTRAGE

TAGAYEVA I DRUGI protiv RUSIJE

*zahtjevi br. 26562/07, 14755/08, 49339/08, 49380/08, 51313/08, 21294/11 i 37096/11
presuda od 13. travnja 2017.*

❖ ČINJENICE

U ranim satima 1. rujna 2004. godine više od trideset naoružanih terorista prešlo je granicu između Ingušetije i Sjeverne Osetije. U 9 sati započelo je svečano obilježavanje početka školske godine u dvorištu škole br. 1. u Beslanu. Nekoliko minuta kasnije teroristi su opkolili skup i stjerali više od 1100 ljudi u školsku sportsku dvoranu (uključujući oko 800 djece). Teroristi su školu pretvorili u improviziranu utvrdu i minirali je. Pogubili su brojne taoce, odbili prihvatiti bilo kakvu ponudu koja je imala za cilj ublažavanje situacije s taocima i, počevši od 2. rujna, uskratili svojim žrtvama čak i pitku vodu. Snage sigurnosti opkolile su prostorije. Uspostavljen je operativni stožer za zapovijedanje operacijom i pokušalo se pregovarati s teroristima koji su postavili političke zahtjeve.

Dana 3. rujna u 13 sati u školi je došlo do dvije snažne eksplozije. Neki su taoci pokušali pobjeći kroz rupu na zidu, a teroristi su pucali na njih. To je izazvalo razmjenu pucnjave sa snagama sigurnosti, kojima je tada naloženo da upadnu u zgradu.

Mnogi su teroristi preživjeli inicijalne eksplozije. Okupili su neke preživjele taoce u sportskoj dvorani (oko 300 ljudi) i otjerali ih u druge dijelove škole. Mrtvi, ozlijeđeni i rastrojani ostali su u sportskoj dvorani. Plamen se proširio po prostoriji i oko 15:30 urušio se krov.

U međuvremenu, snage sigurnosti nastavile su se boriti s teroristima. Usred teških borbi, posebne su snage osigurale prostor i spasile preživjele taoce. Više od 330 ljudi je poginulo, a stotine ih je ranjeno. Među mrtvima je bilo 12 vojnika, a preko 50 ih je ozlijeđeno. Uhvaćen je jedan osumnjičeni terorist, a svi ostali su ubijeni.

Bilo je nekoliko domaćih istraga o incidentu. U prvoj kaznenoj istrazi utvrđeno je da su postupci pripadnika snaga sigurnosti bili zakoniti i razumni s obzirom na okolnosti, te nije utvrđena nikakva uzročna veza između njihovih odluka i bilo koje negativne posljedice. Ova je istraga još uvijek u tijeku. Pokrenuti su kazneni postupci protiv jedinog preživjelog otmičara (koji je 2006. godine osuđen na doživotnu kaznu zatvora); službenika policijske postaje u Beslanu (koji su dobili oprost od optužbi za nemarnost); i službenika policije u Ingušetiji (koji su bili oslobođeni optužbi za nemarnost). Skupine žrtava podnijele su tužbe protiv ruskih i sjeverno-osetskih Ministarstava unutarnjih poslova, ali su bile neuspješne.

Izvještaje o incidentu sastavila su posebna povjerenstva Sjeverno-osetskog parlamenta i Ruske federalne skupštine. Jedan od članova povjerenstva sastavio je zasebno izvješće koje se ne slaže sa zaključcima njegovog povjerenstva.

Žrtvama terorističkog napada dosuđeni su različiti iznosi naknada. Ruska Vlada provela je između 2004. i 2010. godine niz mjera usmjerenih na zajednicu u Beslanu.

❖ **PRIGOVORI**

Podnositelji zahtjeva mogu se podijeliti u dvije skupine: „prvu skupinu podnositelja zahtjeva” koju su zastupali odvjetnici iz EHRAC-a/Centra za ljudska prava Memorial; i „drugom skupinu podnositelja zahtjeva” koju su zastupali odvjetnici iz Moskve.

Pozivajući se na članak 2. (pravo na život), svi podnositelji zahtjeva tvrdili su da država nije ispunila svoju obvezu zaštite žrtava od poznatog rizika po život te da nije bilo učinkovite istrage o incidentu. Prva skupina podnositelja zahtjeva također je tvrdila da su mnogi aspekti planiranja i kontrole sigurnosne operacije bili nedostatni, te da su smrti bile posljedica neselektivne i nerazmjerne uporabe sile od strane vlasti.

❖ **ODLUKA SUDA**

Pravo na život - obveza zaštite života

Sud je utvrdio da su vlasti najmanje nekoliko dana unaprijed imale konkretne informacije o planiranom terorističkom napadu na tom području, koji se povezivao s početkom školske godine u obrazovnim ustanovama, te sličnim većim napadima koje su ranije počinili čečenski separatisti i koji su uključivali uzimanje talaca na javnim mjestima i teška stradanja.

S obzirom na takvu prijetnju, moglo se razumno očekivati da će sve obrazovne ustanove na tom području biti obuhvaćene nekim preventivnim i zaštitnim mjerama te da će biti poduzet niz sigurnosnih koraka. Iako su poduzete određene sigurnosne mjere, preventivne mjere se u ovom predmetu mogu općenito okarakterizirati kao neodgovarajuće. Sigurnosne mjere u školi nisu bile povećane; lokalna policija nije poduzela dovoljne mjere za smanjenje rizika; nije upozorena školska uprava niti javnost koja je prisustvovala svečanosti; a niti jedno tijelo visoke razine nije postavljeno kao odgovorno za rješavanje situacije. Vlasti stoga nisu poduzele mjere kojima se može spriječiti ili smanjiti poznati rizik, što predstavlja povredu članka 2. Konvencije.

Iako su vlasti imale konkretne informacije o planiranom terorističkom napadu, nisu poduzele mjere kojima se mogao spriječiti ili smanjiti poznati rizik.

Pravo na život - obveza provođenja istrage

Sud je utvrdio niz ozbiljnih nedostataka u istrazi o napadu. Prvo, nije pravilno ispitano kako su žrtve preminule. Vlasti nisu obavile potpunu forenzičku obradu većine žrtava te nisu ispravno osigurale mjesto događaja na kojem se nalazila velika većina tijela talaca. Za jednu trećinu žrtava nije utvrđen točan uzrok smrti. Drugo, u istrazi nisu ispravno pribavljeni i izuzeti dokazi prije nego što je mjesto nepovratno izmijenjeno velikim strojevima i uklanjanjem sigurnosnog kordona samo dan nakon završetka operacije spašavanja. To je uzrokovalo nepopravljivu štetu naknadnoj analizi događaja.

Treće, u istrazi nije na odgovarajući način ispitana uporaba smrtonosne sile od strane vlasti, unatoč postojanju vjerodostojnog skupa dokaza koji ukazuju na to da su snage sigurnosti upotrijebile oružje koje može izazvati neselektivnu štetu unutar zgrade, kao što su bacači granata, bacači plamena i tenkovski topovi. Na primjer, nisu sastavile niti jedan popis oružja i streljiva koji su korišteni, nisu utvrdile tko ih je upotrijebio, kao ni vrijeme i mjesto na kojem su bili upotrijebljeni. Nedostatak objektivnih informacija predstavlja veliki propust u razjašnjenju tog ključnog aspekta događaja i stvaranju temelja za donošenje zaključaka o individualnoj i kolektivnoj odgovornosti.

Naposljetku, tijela odgovorna za istrage i sudovi više su puta odbili podnositeljima zahtjeva dati pristup ključnim nalazima i mišljenjima vještaka o uporabi smrtonosne sile i uzroku prvih eksplozija u sportskoj dvorani. Pokazalo se da nije postojalo opravdanje zbog čega se žrtve nisu mogle upoznati s tim nalazima i osporiti ih.

Sud je zaključio da je došlo do povrede članka 2. Konvencije, budući da istraga nije bila „učinkovita”, jer nije mogla dovesti do utvrđenja je li sila koju je država upotrijebila bila opravdana u danim okolnostima. Također je primijetio da je povrijeđen i aspekt javne kontrole istrage zbog toga što je žrtvama bio ograničen pristup istrazi.

Pravo na život - planiranje i kontrola operacije

Sud je utvrdio da ruske vlasti nisu uspjele isplanirati i provesti operaciju spašavanja na način da se rizik po život minimalizira, čime je povrijeđen članak 2. Konvencije. Uzrok tog neuspjeha jest način funkcioniranja Operativnog stožera, tijela odgovornog za provedbu operacije. Došlo je do kašnjenja u uspostavi stožera i nedosljednosti u određivanju njegova vodstva i sastava, a nepostojanje ikakvih zapisnika o radu tog stožera samo naglašava nepostojanje formalne odgovornosti.

Ruske vlasti nisu uspjele isplanirati i provesti operaciju spašavanja na način da se rizik po život minimalizira.

Nedostatak formalnog vodstva rezultirao je ozbiljnim propustima u procesu donošenja odluka i koordinaciji s drugim tijelima. Između ostalog, to je utjecalo na sposobnost vlasti da koordiniraju odgovor hitne pomoći, spasilačkih ekipa i vatrogasaca. Sud nije mogao izbjeći zaključak da je taj nedostatak odgovornosti i koordinacije u određenoj mjeri pridonio tragičnom ishodu događaja.

Pravo na život - uporaba smrtonosne sile

Sud je zaključio da je uporaba smrtonosne sile od strane snaga sigurnosti u određenoj mjeri pridonijela stradanju taoca. Podnositelji zahtjeva pozvali su se na brojne izjave svjedoka koji su tvrdili da su vojnici koristili neselektivnu silu nakon što su se teroristi i taoci ispremiješali, no u istrazi ti navodi nisu u potpunosti cijenjeni. Izvješća sjeverno-osetskog parlamenta ukazivala su na isti zaključak. U istrazi nisu utvrđene okolnosti uporabe smrtonosne sile, niti su u potpunosti ocijenjeni navodi svjedoka. Međutim, određeni se zaključci mogu izvući na temelju nespornog skupa dokaza koji ukazuju na uporabu neselektivnog oružja za vrijeme dok su bili prisutni i teroristi i taoci, te iz nepostojanja učinkovite istrage koja bi ispravno utvrdila činjenice o uzrocima smrti i okolnostima korištenja oružja.

Sud je smatrao da Rusija nije uspjela uspostaviti djelotvoran pravni okvir za sprječavanje proizvoljne uporabe sile, budući da mjerodavni zakon nije propisao najvažnija načela i ograničenja uporabe sile u zakonitim protuterorističkim operacijama. Zajedno sa širokim imunitetom od odgovornosti za bilo kakvu štetu uzrokovanu tijekom protuterorističkih operacija, ova je situacija rezultirala opasnom prazninom u reguliranju postupanja u situacijama opasnim po život i imala je izravan značaj na utvrđenje Suda po toj osnovi. U kombinaciji s

Iako je odluka da se pribjegne uporabi smrtonosne sile bila opravdana u takvim okolnostima, takva obilna uporaba eksplozivnih i neselektivnih oružja nije se mogla smatrati apsolutno neophodnom.

nedostatkom odgovornosti i koordinacije u Operativnom stožeru, to je dovelo do situacije u kojoj su odluke o uporabi sile bile prepuštene zapovjednicima zaduženim za upad. Također, postoji vrlo malo objašnjenja za uporabu smrtonosne sile. S obzirom na dostupne informacije o uporabi neselektivnog oružja, to pomanjkanje objašnjenja dovelo je do toga da Sud utvrdi da Vlada nije pružila „zadovoljavajuće i uvjerljivo objašnjenje” da se smrtonosna sila upotrijebila samo zato jer je to bilo apsolutno nužno.

Nadalje, Sud je došao do zaključka da, iako je odluka da se pribjegne uporabi smrtonosne sile bila opravdana u takvim okolnostima, takva obilna uporaba eksplozivnih i neselektivnih oružja nije se mogla smatrati apsolutno neophodnom, te je stoga povrijeđen članak 2. Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

Sud je presudio da Rusija treba platiti podnositeljima zahtjeva ukupan iznos od 2.955.000 eura na ime nematerijalne štete, te zastupnicima podnositelja zahtjeva ukupan iznos od 88.000 EUR na ime troškova. Pri dodjeli pojedinačnih naknada podnositeljima zahtjeva uzet je u obzir opseg njihove patnje i mjera koje je poduzela Rusija s ciljem nadoknade štete i rehabilitacije žrtava.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na život*
- *obveza zaštite života*
- *učinkovita istraga*
- *planiranje i kontrola protuterorističkih operacija*
- *upotreba smrtonosne sile*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

NESURADNJA CIPARSKE I TURSKE VLADE U ISTRAZI UBOJSTVA UZROKOVALA JE POVREDU PROCESNOG ASPEKTA PRAVA NA ŽIVOT

GUZELYURTLU I DRUGI protiv CIPRA I TURSKE

*zahtjev br. 36925/07
presuda od 4. travnja 2017.*

❖ ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su srodnici tri osobe koje su 15. siječnja 2005. godine ubijene na autocesti Nicosia-Larnaka, na području pod kontrolom ciparske Vlade. Sve tri žrtve bile su ciparski državljani tursko-ciparskog podrijetla. Ubojice su pobjegle u Tursku Republiku Sjeverni Cipar (dalje:TRSC).

Vlasti Cipra i Turske, uključujući i vlasti TRSC-a, provodile su paralelne istrage o ubojstvima.

Među ostalim, ciparske vlasti prikupile su i osigurale dokaze na mjestu zločina i u kući žrtava, obavile su obdukcije, uzele su izjave brojnih svjedoka, obavile su balistički pregled i DNA testove, pregledale su evidenciju vozila koja su prošla kroz prijelazne točke i pregledale sigurnosni sustav kuće žrtava i računala. Rezultati istražnih radnji naveli su vlasti na zaključak da su žrtve bile otete i ubijene u ranim jutarnjim satima 15. siječnja 2005. godine, a zatim su doveli do identifikacije osam osumnjičenika. Nekoliko dana nakon ubojstava izdane su domaće i europske tjeralice, a ciparska je policija podnijela zahtjeve Interpolu da traži i uhiti osumnjičenike s ciljem njihova izručenja. Interpol je objavio crvene tjeralice za osumnjičenike. Svi su osumnjičenici dodani i na „crnu listu” (registar pojedinaca čiji se ulazak i izlazak iz Cipra prati ili zabranjuje). Od 24. travnja 2008. godine spis predmeta vodi se kao neriješen.

Turske vlasti (uključujući i vlasti TRSC-a) isto tako su poduzele niz istražnih radnji po primitku vijesti o ubojstvima, te su do kraja siječnja 2005. godine svi osumnjičenici bili uhićeni. Uzete su izjave od osumnjičenika - koji su zanijekali bilo kakvu uključenost u zločin - te od osoba koje su ih poznavale ili su bile povezane s njima, kao i od podnositelja zahtjeva. Prikupljeni su i drugi dokazi. Međutim, osumnjičenici su pušteni zbog nedostatka dokaza koji ih povezuju s ubojstvima. Spis je u ožujku 2007. godine klasificiran kao „za sada neriješen”.

Vlasti TRSC-a inzistirale su da im se preda spis predmeta koji sadrži dokaze protiv osumnjičenika radi kaznenog progona, no ciparske vlasti su to odbile. U studenome 2008. godine ciparska tijela zatražila su izručenje osumnjičenika koji su se nalaze na području pod turskom jurisdikcijom (bilo u TRSC-u ili u kontinentalnoj Turskoj) kako bi im sudile. Zahtjevi za izručenje vraćeni su ciparskim vlastima bez odgovora. Stoga je došlo do zastoja u istragama obiju tuženih država i od tada su ostale otvorene.

Nakon ubojstva, ciparska vlada, TRSC i podnosioci zahtjeva bili su u kontaktu s Mirovnim snagama Ujedinjenih naroda na Cipru (UNFICYP) u vezi s istragom. Održan je niz sastanaka, a došlo je i do razmjene telefonskih poziva i dopisivanja. Međutim, nastojanja UNFICYP-a da pomogne stranama da privedu osumnjičenike pravdi pokazala su se neuspješnima.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na članak 2. (pravo na život), podnosioci zahtjeva tvrdili su da ciparske i turske vlasti (uključujući i vlasti TRSC-a) nisu provele učinkovitu istragu o ubojstvu njihovih srodnika. Posebno su tvrdili kako ubojice još nisu suočene s pravdom zbog odbijanja Turske i Cipra da surađuju. Pozivajući se na članak 13. (pravo na učinkovito pravno sredstvo) u vezi s člankom 2., prigovorili su nedostatku učinkovitog pravnog sredstva u odnosu na njihov prigovor temeljem članka 2. Konvencije.

❖ **ODLUKA SUDA**

Sud je podsjetio da, općenito, procesna obveza iz članka 2. Konvencije da se provede učinkovita istraga pada na državu pod čijom se nadležnošću žrtva nalazila u vrijeme smrti. No, kada postoji međunarodna dimenzija nasilnog usmrćenja, članak 2. zahtijeva da vlasti države ugovornice u koju su osumnjičenici pobjegli, i u kojoj bi se mogli nalaziti dokazi o kaznenom djelu, preuzme na sebe odgovornost poduzimanja učinkovitih mjera u tom pogledu. Inače bi oni koji sudjeluju u prekograničnim napadima mogli nekažnjivo djelovati, a vlasti države u kojoj su se dogodili napadi bile bi spriječene zaštititi temeljna prava svojih građana. U ovome predmetu, osumnjičenici su ili su bili u nadležnosti Turske, bilo u TRSC-u ili u kontinentalnoj Turskoj. Turske vlasti (uključujući i vlasti TRSC-a) bile su obaviještene o kaznenom djelu i objavljene su crvene tjevalice za osumnjičenicima. Stoga je odstupanje od općeg načela o procesnoj obvezi države pod čijom se nadležnošću žrtva nalazila u vrijeme smrti opravdano, te u ovom predmetu postoje procesne obveze i Cipra i Turske.

Prvo, očigledno je da su vlasti tuženih država odmah poduzele značajan broj istražnih radnji. Prikupljena je znatna količina dokaza, te je brzo identificirano, praćeno i uhićeno osam osumnjičenika. Sud je stoga prema činjeničnom stanju predmeta utvrdio da u samim istragama, prije zastoja, nije bilo nedostataka.

Međutim, prilikom ocjenjivanja je li došlo do povrede članka 2. Konvencije, Sud je također ispitivao jesu li vlasti učinile sve što se od njih moglo razumno očekivati u danim okolnostima. Ukoliko - kao u predmetu podnosioca zahtjeva - istraga ubojstva neizbježno uključuje više od jedne države, tužene države su dužne djelotvorno surađivati i poduzeti sve razumne korake kako bi u potpunosti olakšale i realizirale učinkovitu istragu.

Kada istraga ubojstva neizbježno uključuje više od jedne države, države su dužne djelotvorno surađivati i poduzeti sve razumne korake kako bi u potpunosti olakšale i realizirale učinkovitu istragu.

Unatoč tome, vlasti tuženih država u ovome predmetu nisu surađivale, što je rezultiralo situacijom u kojoj su njihove istrage ostale otvorene. Ništa nije poduzeto više od osam godina kako bi se zaključio predmet koji je zapravo jednostavan.

Štoviše, iako su tužene države imale priliku pronaći rješenje i postići dogovor posredovanjem UNFICYP-a, nisu u potpunosti iskoristile tu mogućnost. Svaki prijedlog koji je iznesen u nastojanju da se pronađe kompromisno rješenje ili da se dotične vlasti nađu na pola puta naišao je na neposredno odbijanje tih tijela. Iznesene su brojne opcije, uključujući: organiziranje sastanaka na neutralnom teritoriju između ciparske policije i policije TRSC-a, UNFICYP-a; ispitivanje osumnjičenika putem metode ispitivanja video-linkom iz hotela u tampon-zoni UN-a; mogućnost *ad hoc* dogovora ili suđenja na neutralnom mjestu; razmjenu dokaza (pod određenim uvjetima); i rješavanje pitanja na razini tehničkih usluga.

Iz svih materijala koje je Sud imao na raspolaganju, uključujući i izvješće glavnog tajnika UN-a o operaciji UN-a na Cipru iz 2005. godine, bilo je razvidno da nijedna vlada nije bila spremna učiniti kompromis i postići dogovor. Razlog tome je dugogodišnji i intenzivan politički spor između Cipra i Turske. Očito je da ciparska vlada nije bila spremna na suradnju jer odbija dati bilo kakav legitimitet TRSC-u, što, međutim Sud nije prihvatio kao legitiman razlog. Sud je u tom pogledu presudio da ne prihvaća da bi koraci poduzeti da se postigne suradnja radi nastavka istrage u ovom predmetu predstavljali bilo kakvo priznanje TRSC-a. Također, oni ne bi doveli do zaključka da Turska ima međunarodno priznati suverenitet nad sjevernim Ciprom. S druge strane, Sud je smatrao iznenađujućim da je turska vlada u potpunosti ignorirala zahtjeve za izručenjem koje je podnijela ciparska vlada, jedina legitimna vlada Cipra.

Nepostojanje izravne suradnje ili suradnje posredstvom UNFICYP-a rezultiralo je oslobađanjem osumnjičenika. Da je bilo suradnje, sukladno procesnoj obvezi iz članka 2. Konvencije, mogao je uslijediti kazneni postupak protiv jednog ili više osumnjičenika ili je istraga mogla dovesti do nekih drugih zaključaka. Sud je stoga utvrdio da je došlo do povrede članka 2. Konvencije u njegovom procesnom aspektu zbog nesuradnje dviju vlada.

S obzirom na taj zaključak, Sud je smatrao da nije potrebno zasebno ispitati prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 13. Konvencije u vezi s člankom 2. Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

Sud je presudio da svaka tužena država treba platiti svakom podnositelju zahtjeva 8.500 eura na ime neimovinske štete.

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *istraga ubojstva*
- *prekogranični element*
- *obveza međudržavne suradnje u istrazi*
- *procesni aspekt prava na život*

ZABRANA MUČENJA

ČLANAK 3.

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

RUMUNJSKE VLASTI NISU DOVOLJNO POSVEĆENE SPRJEČAVANJU OBITELJSKOG NASILJA

BĂLȘAN protiv RUMUNJSKE

*zahtjev br. 49645/09
presuda od 23. svibnja 2017.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositeljica zahtjeva u braku je od 1979. godine i ima četvero djece. Tvrdila je da je njezin muž bio nasilan prema njoj i djeci tijekom braka. Nasilje se intenziviralo 2007. godine tijekom brakorazvodne parnice i nastavljeno je 2008. godine kada je razvod okončan. U tom ju je razdoblju njezin suprug osam puta napao, a ozljede koje su zabilježene u medicinskim izvješćima zahtijevale od dva do najviše deset dana liječničke skrbi.

U razdoblju od 2007. do 2008. godine podnositeljica je više puta zatražila pomoć policije, slala zahtjeve za zaštitu načelniku policije i podnosila kaznene prijave. Nadležna tijela su tijekom istrage i u postupku pred sudom smatrala kako je podnositeljica sama doprinijela obiteljskom nasilju te da ono nije bilo dovoljno ozbiljno da bi zahtijevalo primjenu kaznenog zakona.

Sudovi su oslobodili njezinog supruga od odgovornosti za nanošenje tjelesnih ozljeda u tri incidenta iz 2007. godine; u pogledu pet incidenata u 2008. godini, tijela kaznenog progona odlučila su da neće podići optužnicu. Njezin je suprug dobio administrativnu novčanu kaznu nakon svake od tih odluka. Tijekom kaznenih istraga i sudskih postupaka podnositeljica je stalno skretala pozornost vlasti na zlostavljanje koje trpi od supruga, upozoravajući ih da se boji za svoj život. Međutim, nikada nisu poduzete nikakve konkretne mjere, a njezini zahtjevi da sudovi nalože zaštitne mjere nisu bili usvojeni.

❖ **PRIGOVORI**

Podnositeljica je tvrdila da je vlasti nisu uspjele zaštititi od višekratnog obiteljskog nasilja i utvrditi odgovornost njezinog supruga, unatoč brojnim pritužbama. Također je tvrdila da se zbog tolerancije takvog nasilja osjećala poniženom i bespomoćnom. Sud je predmet odlučio

razmotriti na temelju članka 3. (zabrana nečovječnog i ponižavajućeg postupanja) i članka 14. (zabrana diskriminacije).

❖ **ODLUKA SUDA**

Članak 3. (zabrana nečovječnog i ponižavajućeg postupanja)

Sud je smatrao da je fizičko nasilje kojem je podnositeljica bila višekratno podvrgnuta i ozljede koje je pritom zadobila, a koje su dokumentirane u medicinskim i policijskim izvješćima, bilo dovoljno ozbiljno te da je doseglo potrebnu razinu težine, slijedom čega je primjenjiv članak 3. Konvencije.

Rumunjske su vlasti morale biti svjesne tog zlostavljanja, s obzirom na višekratne pozive za pomoć upućene policiji i sudovima. Vlasti su stoga bile obvezne poduzeti sve razumne mjere kako bi reagirale na njezine pritužbe i spriječile ponovne napade. Naime, u Rumunjskoj postoji pravni okvir za prijavu obiteljskog nasilja i traženje zaštite, a podnositeljica ga je u potpunosti iskoristila.

Sud je s ozbiljnom zabrinutošću zaključio da su vlasti utvrdile da je podnositeljica pridonijela obiteljskom nasilju, te da su smatrale da ono nije bilo dovoljno ozbiljno da bi spadalo u doseg kaznenog zakona. Takav pristup, u slučaju kada je do obiteljskog nasilja nesporno došlo, lišio je nacionalni pravni okvir njezove svrhe, te nije u skladu s međunarodnim standardima o nasilju nad ženama, a posebice o obiteljskom nasilju.

Nadalje, unatoč činjenici da se podnositeljica nastavila žaliti na daljnje zlostavljanje, vlasti očigledno nisu poduzele nikakve mjere kako bi je zaštitile. Jedine izrečene sankcije, administrativne novčane kazne, bile su neučinkovito sredstvo odvratanja od daljnjeg zlostavljanja.

Sud je stoga utvrdio da način na koji su vlasti rješavale njezine pritužbe nije pružio odgovarajuću zaštitu podnositeljice od nasilja u obitelji, što je povrijedilo članak 3. Konvencije.

Članak 14. (zabrana diskriminacije)

Sud je naveo službene statistike koje su pokazuju da većina ljudi u Rumunjskoj tolerira obiteljsko nasilje i smatra ga normalnim. Građani možda nisu dovoljno svjesni opsežnog pravnog i političkog okvira u Rumunjskoj za uklanjanje diskriminacije prema ženama, a same žene možda nisu svjesne svojih prava. Očigledno, niti vlasti nisu u potpunosti cijenile ozbiljnost i opseg obiteljskog nasilja u Rumunjskoj, kao što se vidi u ovome predmetu, zbog toga što nisu primijenile

Unatoč tome što je donesen zakon i nacionalna strategija o sprječavanju i suzbijanju takvog zlostavljanja, sveukupno nereagiranje pravosudnog sustava i nekažnjavanje nasilnika ukazuju na nedovoljnu opredijeljenost za sprečavanje obiteljskog nasilja u Rumunjskoj.

mjerodavne zakonske odredbe. Ta je pasivnost odražavala diskriminacijski stav prema podnositeljici kao ženi.

Sud je stoga smatrao da je nasilje kojem je podnositeljica bila izložena bilo nasilje na temelju spola, što predstavlja oblik diskriminacije žena. Unatoč tome što je donesen zakon i nacionalna strategija o sprječavanju i suzbijanju takvog zlostavljanja, sveukupno nereagirane pravosudnog sustava i nekažnjavanje nasilnika, kao što je utvrđeno u predmetu podnositeljice, ukazuju na nedovoljnu opredijeljenost za sprečavanje obiteljskog nasilja u Rumunjskoj.

Slijedom toga, došlo je do povrede članka 14. Konvencije u vezi s člankom 3. Konvencije.

PRAVIČNA NAKNADA

9.800 eura na ime nematerijalne štete

KLJUČNE RIJEČI

- *zabrana mučenja*
- *pozitivne obveze države*
- *obiteljsko nasilje*
- *nasilje prema ženama*
- *diskriminacija*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE

ČLANAK 6., STAVAK 1.

1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.

2. Svatko optužen za kazneno djelo smatrat će se nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.

KAZNENI POSTUPAK U CJELINI NIJE BIO NEPOŠTEN IAKO PODNOSITELJ NIJE IMAO ODVJETNIKA TIJEKOM PRVA TRI DANA U PRITVORU

SIMEONOV I protiv BUGARSKE

*zahtjev br. 21980/04
presuda Velikog vijeća od 12. svibnja 2017.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj je 3. listopada 1999. godine uhićen zbog sumnje da je počinio kazneno djelo razbojničke krađe te dva ubojstva uz pomoć suučesnika. Dana 4. listopada 1999. godine određen mu je u pritvor u trajanju od 24 sata. Sutradan je njegov pritvor produljen za tri dana. Podnositelj je tvrdio da je uzaludno tražio pomoć odvjetnika tijekom prva tri dana svojeg pritvora.

Sud je 14. lipnja 2001. godine proglasio podnositelja krivim za razbojništvo te ubojstvo dvije osobe, koje je počinio zajedno sa suučesnikom, te za nezakonito pribavljanje oružja i streljiva. Sud ga je osudio na kaznu doživotnog zatvora, najtežu kaznu propisanu bugarskim kaznenim zakonom. Nadalje, sud je naložio da se podnositelj stavi pod „poseban” zatvorski režim. Prizivni je sud potvrdio tu presudu, a Kasacijski je sud odbio reviziju, te je on pritvoren u istražnom zatvoru u Burgasu, naknadno prebačen u zatvor u Burgasu, a potom u zatvor u Sofiji, gdje se još uvijek nalazi.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja), podnositelj se žalio na uvjete njegova pritvora i na zatvorski režim u ustanovi za istražni zatvor u Burgasu i zatvorima u Burgasu i Sofiji.

Pozivajući se na članak 6. stavak 3. točku c. (pravo na pravnu pomoć) u vezi s člankom 6. stavkom 1. (pravo na pošteno suđenje), tvrdio je da u prvih nekoliko dana pritvora nije imao na raspolaganju pravnu pomoć odvjetnika.

U presudi od 20. listopada 2015. godine Vijeće je jednoglasno utvrdilo da je došlo do povrede članka 3. Konvencije te da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. i stavka 3. točke c. Konvencije. Na zahtjev podnositelja, predmet je podnesen na razmatranje Velikom vijeću.

❖ ODLUKA SUDA

Članak 3. (zabrana nečovječnog i ponižavajućeg postupanja)

Veliko vijeće nije pronašlo niti jedan razlog da odstupi od utvrđenja Vijeća koje je utvrdilo povredu članka 3. Konvencije. Štoviše, posljednje izvješće Europskog odbora za sprečavanje mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) i izjava koju je CPT objavio 2015. godine svjedoče o lošim uvjetima u zatvoru u Sofiji. Uvjeti pritvora podnositelja, u kombinaciji sa strogim režimom pod kojim je izdržavao svoju kaznu i dugim razdobljem izvršavanja kazne zatvora (od 1999. godine), izložili su podnositelja patnji koja nadilazi patnju koja je svojstvena izdržavanju kazne zatvora, što predstavlja nečovječno i ponižavajuće postupanje. Stoga je došlo do povrede članka 3. Konvencije.

Članak 6. stavak 1. i stavak 3. točka c. (pravo na pravnu pomoć)

Sud je prvo primijetio da je podnositelju u prva tri dana policijskog pritvora (od 3. do 6. listopada 1999.) bilo ograničeno pravo na pravnu pomoć.

Zahtjevi iz članka 6. Konvencije - posebice pravo na pravnu pomoć odvjetnika - postali su primjenjivi od trenutka njegova uhićenja (3. listopada 1999.). Podnositelj je tvrdio da je zatražio pravnu pomoć, ali niti jedan od dokumenata iz spisa ne potvrđuje tu tvrdnju, a u to vrijeme, prema bugarskom pravu, takvi zahtjevi nisu morali biti u pisanom obliku. Vlada je tvrdila da je podnositelj bio obaviješten o pravu na pravnu pomoć u vrijeme uhićenja, no kazneni spis ne sadrži pisani trag o tome. Štoviše, nema dokaza da je podnositelj primio nalog za određivanje pritvora u kojem je bilo spomenuto njegovo pravo na pravnu pomoć. Podnositelj stoga nije bio propisno obaviješten o tom pravu, niti je bio pravovaljano obaviješten o svojim procesnim pravima prije nego što je formalno optužen 6. listopada 1999. godine. Čak i pod pretpostavkom da podnositelj nije podnio nikakav izričit zahtjev za pravnu pomoć tijekom pritvora, ne može se smatrati da se implicitno odrekao tog prava, budući da nije bio odmah obaviješten o istome nakon uhićenja. Slijedom toga, pravo podnositelja na pravnu pomoć bilo je ograničeno.

Sud je, međutim, primijetio da poštenost kaznenog postupka u cjelini nije nepopravljivo povrijeđena odsutnošću odvjetnika tijekom pritvora od 3. do 6. listopada 1999. godine.

Nikada nije uspostavljena uzročna veza između odsutnosti odvjetnika od 3. do 6. listopada 1999. i priznanja koje je podnositelj zahtjeva dao dva tjedna kasnije, u nazočnosti odvjetnika po vlastitom izboru. Odsutnost odvjetnika za vrijeme policijskog pritvora ni na koji način utjecala na pravo g. podnositelja da se brani šutnjom.

Naime, podnositelj pred Prizivnim sudom u Burgasu nije prigovario da nije imao odvjetnika tijekom policijskog pritvora. Nadalje, spis predmeta nije sadržavao apsolutno nikakve dokaze da je podnositelj formalno ili neformalno ispitan tijekom pritvora. Također, tijekom tog trodnevnog razdoblja nisu pribavljeni nikakvi dokazi koji bi se mogli upotrijebiti protiv podnositelja, niti su bili uključeni u spis. Od podnositelja nije uzeta niti jedna izjava, te nije bilo ničega u spisu predmeta što bi ukazivalo na to da je u tom razdoblju sudjelovao u drugim istražnim radnjama, poput prepoznavanja ili uzimanja biološkog materijala. Štoviše, podnositelj pred Sudom

nije tvrdio da su domaći sudovi bili u posjedu dokaza pribavljenih u spornom razdoblju, niti da su iste koristili za njegovu osudu. Zakon i sudska praksa domaćih sudova propisivali su izdvajanje dokaza koji su pribavljeni protivno Zakonu o kaznenom postupku. U predmetu podnositelja, koji je bio suočen s kaznom doživotnog zatvora, pravna pomoć tijekom ispitivanja bila bi *sine qua non* za prihvaćanje bilo koje njegove izjave kao dokaza tijekom postupka.

Podnositelj je čak mogao imati koristi od svoje početne šutnje da se nije odlučio za dobrovoljno priznanje 21. listopada 1999. godine - dva tjedna prije podizanja optužnice - dok mu je pomagao odvjetnik po vlastitom izboru. Prilikom utvrđivanja je li priznanje bilo dobrovoljno, Sud je uzeo u obzir činjenicu da je podnositelj bio već dva puta ispitan, 6. i 12. listopada 1999. godine, uz pomoć odvjetnika, i da je šutio. Tijekom svakog od tih ispitivanja, te tijekom davanja priznanja od 21. listopada 1999. godine, obaviješten je o svojim procesnim pravima, a posebice o pravu da se brani šutnjom. Štoviše, u to je vrijeme primao savjete i pomoć odvjetnika po vlastitom izboru, a njegova osuda nije se temeljila samo na njegovom priznanju od 21. listopada 1999. godine. Sukladno tome, nikada nije uspostavljena nikakva uzročna veza između odsutnosti odvjetnika od 3. do 6. listopada 1999. i priznanja koje je podnositelj zahtjeva dao dva tjedna kasnije, u nazočnosti odvjetnika po vlastitom izboru. Odsutnost odvjetnika za vrijeme policijskog pritvora ni na koji način utjecala na pravo g. podnositelja da se brani šutnjom.

Nadalje, podnositelj je aktivno sudjelovao na svim fazama kaznenog postupka, osobito u pribavljanju dokaza i osporavanju inkriminirajućih dokaza. Njegova osuda, osim na priznanju, temeljila se i na čitavom skupu dosljednih dokaza, uključujući i iskaze nekoliko svjedoka,

balistički nalaz, računovodstvena, tehnička, medicinska i psihijatrijska izvješća, kao i materijalne i pisane dokaze. Predmet je ispitan na tri različite pravosudne razine, a svi su domaći sudovi pravilno ocijenili prikupljene dokaze. Štoviše, ti su sudovi naveli odgovarajuća obrazloženja za svoje odluke u činjeničnom i pravnom smislu, te su pravilno ocijenili i pitanje poštivanja procesnih prava.

Sud je stoga utvrdio da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. i stavka 3. točke c. Konvencije.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

8.000 eura na ime neimovinske štete

8.000 EUR na ime troškova i izdataka.

KLJUČNE RIJEČI

- *uvjeti u zatvoru*
- *zabrana mučenja*
- *pravo na branitelja*
- *branitelj po vlastitom izboru*
- *pouka o pravima nakon uhićenja*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

PODNOŠITELJ NIJE IMAO PRAVO NA PRISTUP SUDU RADI OSPORAVANJA ODLUKE DRŽAVNOG SUDBENOG VIJEĆA O SUSPENZIJI

PALUDA protiv SLOVAČKE

*zahtjev br. 33392/12
presuda od 23. svibnja 2017.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj je sudac Vrhovnog suda u Slovačkoj. U rujnu 2009. godine suspendiran je s dužnosti zbog stegovnog postupka koji je pokrenut protiv njega. Postupak je pokrenut nakon što je iznio optužbe - u kaznenoj prijavi i javnim izjavama – da je predsjednik Vrhovnog suda zloupotrijebio svoje ovlasti. Odluke o njegovoj suspenziji i pokretanju stegovnog postupka donijelo je Državno sudbeno vijeće kojim je, temeljem domaćeg zakona koji je bio na snazi u to vrijeme presjedao predsjednik Vrhovnog suda.

Podnositelj je bezuspješno pokušao osporiti odluku o suspenziji pred DSV-om, upravnim sudovima i Ustavnim sudom. DSV je naveo kako nije dopuštena žalba protiv njegovih odluka, te da iste mogu preispitivati upravni sudovi.

Upravni sud je zaključio da je odluka o suspenziji podnosioca zahtjeva imala preliminarni karakter i da su na temelju mjerodavnog zakona takve odluke izuzete od sudskog preispitivanja. To je stajalište potvrdio Ustavni sud u prosincu 2011. godine.

Stegovni postupak protiv podnosioca u međuvremenu je obustavljen pravomoćnom odlukom iz rujna 2011. godine. S obzirom da je podnosiocu tijekom dvije godine suspenzije oduziman iznos od 50 % plaće, isti mu je vraćen u srpnju 2012. godine.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 6. stavak 1. Konvencije (pravo na pristup sudu), podnositelj je prigovorio da mu je bio uskraćen pristup sudu radi osporavanja odluke o suspenziji s dužnosti.

❖ ODLUKA SUDA

Sud je najprije utvrdio da su jamstva iz članka 6. stavka 1. Konvencije primjenjiva kako na glavni postupak (o stegovnoj odgovornosti) tako i na odluku o suspenziji, jer se ona ticala istih građanskih prava i obveza u smislu sudske prakse Suda. Pravo na pristup sudu odnosi se, dakle, i na osporavanje odluke o suspenziji.

Međutim, podnositelj nije imao sudsku zaštitu protiv odluke suspenziji. Isključenje sudske zaštite bilo je utemeljeno na općoj odredbi Zakona o parničnom postupku prema kojoj odluke preliminarnog karaktera ne podliježu sudskom nadzoru. Okolnost da je riječ o odluci o

suspenziji suca od obavljanja njegove dužnosti nije bila odlučna pri primjeni spomenute opće odredbe. Sud je, međutim, naglasio kako se sve veća važnost daje procesnoj pravednosti u predmetima koji uključuju razrješenja ili suspenziju sudaca. Sud je smatrao da je dvojbeno je li cilj zbog kojeg je podnositelju bio uskraćen pristup sudu bio legitiman, ali nije dao konačan odgovor na to pitanje budući da je utvrdio kako nemogućnost pristupa sudu u svakom slučaju nije ispunila test razmjernosti.

Naime, polovica članova tijela koje je donijelo odluku o podnositeljevoj suspenziji bila je izravno imenovana od strane zakonodavne i izvršne vlasti. Nadalje, tim tijelom je presjedala osoba koja je bila predmetom kaznene prijave i javnih izjava podnositelja, i to predsjednik Vrhovnog suda. Stoga njegova suspenzija nije imala institucionalna jamstva kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Konvencije.

Podnositelj nije imao pristup sudu kako bi osporio mjeru zbog čijeg izricanja dvije godine nije mogao obavljati svoju dužnost.

Nadalje, očigledno je da postupak pred DSV-om nije imao sudbeni karakter i da u trenutku određivanja suspenzije podnositelj nije saslušan ni o samoj suspenziji niti o optužbama o stegovnoj odgovornosti. Prema tome, podnositelj nije uživao procesna jamstva sadržana u članku 6. stavku 1. Konvencije.

Podnositelj nije imao pristup sudu kako bi osporio mjeru uslijed koje dvije godine nije mogao obavljati svoju dužnost, pri čemu mu je oduzimana polovica plaće, a istodobno nije bio u mogućnosti obavljati nikakav drugi plaćeni posao. Činjenica da mu je oduzeti dio plaće u konačnici vraćen nije od utjecaja na utvrđenje da podnositelj nije imao pravo na pristup sudu kako bi osporio suspenziju.

S obzirom na te nedostatke, Sud je zaključio da podnositeljeva nemogućnost pristupa sudu kako bi osporio svoju suspenziju, nije mogla biti razmjerna niti jednom legitimnom cilju, te da je stoga bila povrijeđena sama bit njegova prava na pristup sudu, što predstavlja povredu članka 6. stavka 1. Konvencije.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

7.800 eura na ime neimovinske štete

KLJUČNE RIJEČI:

- *pristup sudu*
- *stegovna odgovornost suca*
- *procesna jamstva*
- *suspenzija*
- *Državno sudbeno vijeće*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

ČLANAK 8.

1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

ODBIJANJE UPISA PODNOSITELJA ZAHTJEVA U ODVJETNIČKU KOMORU NIJE DOVELO DO POVREDE

JANKAUSKAS PROTIV LITVE (BR. 2) i LEKAVIČIENĖ PROTIV LITVE

*zahtjevi br. 50446/09 i 48427/09
presude od 27. lipnja 2017.*

❖ ČINJENICE

Prvi podnositelj

Prvi podnositelj bio je zaposlen kao policijski istražitelj, ali je osuđen za zlouporabu tog položaja i traženje mita. Nakon što je odslužio kaznu i nakon što je njegova osuda izbrisana iz kaznene evidencije, podnositelj je podnio zahtjev Odvjetničkoj komori za upis u Imenik odvjetničkih vježbenika. U zahtjevu za upis podnositelj nije spominjao svoju osudu. Nakon što su kasnije izašle na vidjelo informacije o osudi, podnositelj je izbrisan s popisa odvjetničkih vježbenika odlukom odvjetničkog suda časti, zbog toga što je zatajio informacije relevantne za ocjenu njegove dostojnosti za obavljanje odvjetništva, a koje pokazuju da nije imao dovoljno visoke moralne standarde. Podnositelj je bezuspješno pokušao osporiti tu odluku pred domaćim sudovima.

Druga podnositeljica

Druga podnositeljica bila je odvjetnica koja je u prosincu 2003. godine zatražila brisanje iz imenika odvjetnika zbog kaznenog postupka koji je bio u tijeku protiv nje.

U kolovozu 2004. godine podnositeljica je osuđena za više od trideset slučajeva krivotvorenja i prijevare. Naime, podnositeljica je podnosila neistinite zahtjeve na naknadu troškova za pravne usluge u okviru sustava pravne pomoći koji financira država, iako te usluge nije pružila. Pravne posljedice njezine osude prestale su u kolovozu 2007. godine, a nedugo nakon toga zatražila je

da ju ponovo prime u Komoru. Uzimajući u obzir kratko vremensko razdoblje koje je proteklo i prirodu počinjenih kaznenih djela, Odvjetnička komora odbila je njezin zahtjev smatrajući da ne ispunjava potrebne visoke moralne standarde. Vrhovni sud je potvrdio stav odvjetničke komore.

❖ PRIGOVORI

Oba podnositelja zahtjeva prigovorila su da su odluke da ih se isključi, odnosno ne upiše u Komoru povrijedile njihovo pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života sadržano u članku 8. Konvencije.

❖ ODLUKA SUDA

Članak 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života)

Sud je ocijenio da isključivanje podnositelja zahtjeva iz imenika odvjetnika, odnosno odvjetničkih vježbenika predstavlja miješanje u njihovo pravo na poštovanje privatnog života, jer su isključenja morala utjecati na profesionalni ugled i profesionalne odnose podnositelja zahtjeva. Međutim, Sud je utvrdio da nije došlo do povrede članka 8. Konvencije jer je miješanje bilo „u skladu sa zakonom”, u ostvarivanju legitimnog cilja, i bilo je „nužno u demokratskom društvu” kako bi se ostvario taj cilj.

Prestanak pravnih posljedica osude za kazneno djelo ne mora nužno značiti da je osuđena osoba ponovno stekla visoke moralne standarde potrebne za obavljanje odvjetničke djelatnosti.

Isključenja su provedena u skladu sa zakonom, jer su se odluke Odvjetničke komore i domaćih sudova oslanjale na relevantne odredbe Zakona o komori i Etičkog kodeksa za odvjetnike. Isključenja su provedena u svrhu ostvarenja legitimnog cilja zbog toga što su izvršena s ciljem zaštite prava drugih, a u skladu s propisanim obvezama odvjetnika te zbog zaštite funkcioniranja pravosudnog sustava u cjelini.

Sud je utvrdio da su oba isključenja bila „nužna u demokratskom društvu”. Prema sudskoj praksi Suda, odvjetnici igraju vrlo važnu ulogu u provođenju pravde. Ta posebna uloga podrazumijeva niz dužnosti i ograničenja, osobito glede njihova profesionalnog ponašanja koje mora biti diskretno, pošteno i dostojanstveno. Odbor ministara Vijeća Europe iznio je slična načela u Preporuci R (2000) 21.

U Litvi, domaća sudska praksa također je naglasila visoke standarde koji se primjenjuju na odvjetničku struku. Odluke domaćih sudova bile su u skladu s tom praksom. Naime, prvi podnositelj je počinio kaznena djela dok je radio na provedbi zakona, što ukazuje na veliko nepoštivanje društva i njegovog uređenja. Druga podnositeljica je sustavno varala pravosudni

sustav zbog novca. S obzirom na prirodu ponašanja podnositelja zahtjeva, zaključci koje su donijeli domaći sudovi nisu bili nerazumni.

Nadalje, u predmetu prvog podnositelja, utvrđenja domaćih sudova nisu bila utemeljena samo na kaznenim djelima podnositelja, već i na činjenici da ih nije naveo prilikom podnošenja zahtjeva Komori. Sud je smatrao da je podnositelj zahtjeva morao shvatiti zbog čega je to trebao učiniti. U slučaju druge podnositeljice, Sud je primijetio da prestanak pravnih posljedica osude ne mora nužno značiti da je osuđena osoba ponovno stekla visoke moralne standarde. U predmetu podnositeljice zahtjeva, domaći sud utvrdio je da je proteklo nedovoljno vremena - četiri godine - od njezine osude zbog krivotvorenja i prijevare. Zadaća Suda nije da samostalno procijeni koliki bi protek vremena bio dovoljan. Što se tiče tvrdnje podnositelja zahtjeva da su se standardi koji su se na njih primjenjivali bili nerazumno visoki u usporedbi s drugim strukama povezanim s pravom, Sud je istaknuo da su zahtjevi u pogledu ugleda i morala za državne odvjetnike i suce bili još stroži. Nadalje, iz odluka domaćih sudova ne proizlazi da podnositelji u budućnosti ne mogu ponovno podnijeti zahtjev Komori.

U takvim okolnostima Sud je smatrao da miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na poštovanje njihova privatnog života nije prelazilo ono što je „bilo potrebno u demokratskom društvu” za zaštitu prava drugih osiguranjem dobrog i pravilnog funkcioniranja pravosudnog sustava. Sukladno tome, nije došlo do povrede članka 8. Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na privatni život*
- *profesionalni ugled*
- *upis u odvjetničku komoru*
- *pravne posljedice osude za kazneno djelo*
- *dostojnost za obavljanje odvjetničke djelatnosti*

Službene tekstove presuda pogledajte [ovdje](#) odnosno [ovdje](#).

POVREDA ZBOG OBJAVE FOTOGRAFIJE BEZ ODOBRENJA

BOGOMOLOVA protiv RUSIJE

*zahtjev br. 13812/09
presuda od 20. lipnja 2017.*

❖ ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva ruska je državljanka koja živi sa svojim sinom, rođenim 2001. godine.

U studenome 2007. godine fotografija njezina sina objavljena je na naslovnici knjižice koju je izradio Općinski centar za psihološke, zdravstvene i socijalne usluge. Objavljeno je 200 primjeraka knjižice pod naslovom „Djeca trebaju obitelj” koji su distribuirani kako bi informirali zajednicu o ulozi Centra u zaštiti siročadi i pomoći obiteljima koje se nadaju da će usvojiti dijete.

Podnositeljica je pokrenula parnični postupak za naknadu štete u svoje ime i u ime svog sina zbog povrede časti, dostojanstva i ugleda. Tvrdila je da je korištenje fotografije njezinog sina na naslovnici navedene knjižice ostavilo dojam da je napustila sina te da je to utjecalo na njezin ugled, ne samo kao majke, već i kao učiteljice. Nadalje, njezin je sin postao žrtvom ismijavanja među svojim vršnjacima nakon što se pojavio u knjižici. Međutim, sudovi su odbili njezin tužbeni zahtjev, utvrdivši da je fotografija snimljena uz njezino odobrenje, te da ona nije postavila nikakva ograničenja za korištenje iste.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života), podnositeljica je prigovorila da je neovlaštena objava fotografije njezina sina povrijedila njihovo pravo na privatni i obiteljski život i da domaći sudovi nisu zaštitila ta prava.

❖ ODLUKA SUDA

Članak 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života)

Pojam privatnog života odnosi se na široki koncept koji uključuje brojne aspekte osobnog identiteta kao što su ime ili slika, te uključuje i fizički i psihički integritet, kao i čast i ugled.

Da bi moglo biti riječi o povredi članka 8. Konvencije, napad na osobni ugled mora doseći određenu razinu ozbiljnosti.

Slika neke osobe predstavlja jednu od glavnih značajki njezine osobnosti, otkriva njezine jedinstvene karakteristike i razlikuje tu osobu od drugih. Stoga je pravo na zaštitu te slike jedna od ključnih komponenti osobnog razvoja, a podrazumijeva pravo na kontrolu uporabe vlastite slike, uključujući pravo na odbijanje objave.

Slika neke osobe predstavlja jednu od glavnih značajki njezine osobnosti, otkriva njezine jedinstvene karakteristike i razlikuje tu osobu od drugih. Stoga je pravo na zaštitu te slike jedna od ključnih komponenti osobnog razvoja, a podrazumijeva pravo na kontrolu uporabe vlastite slike, uključujući pravo na odbijanje objave.

Sud je u ovome predmetu uvažio da je objava fotografije spadala u opseg „privatnog života” podnositeljice i njezina sina u smislu članka 8. Konvencije. Naime, može se zaključiti da je učinak njezine objave na ugled podnositeljice dosegao određeni stupanj ozbiljnosti i ugrozio njezino pravo na poštivanje privatnog života.

Sud je utvrdio da domaći sudovi uopće nisu ispitali je li podnositeljica dala svoj pristanak na objavu fotografije, usredotočivši se umjesto toga na odobrenje koje je dala da se njezin sin fotografira.

Nadalje, kontekst fotografije može ostaviti dojam da je podnositeljčin sin napušteno dijete.

Svaki takav pogrešan dojam ili zaključak izvučen iz konteksta fotografije mogao je utjecati na javnu percepciju odnosa podnositeljice s njezinim sinom.

Sud je stoga utvrdio da je došlo do povrede članka 8. Konvencije.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

130 eura na ime materijalne štete

7.500 EUR na ime nematerijalne štete

100 EUR na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na privatni život*
- *čast i ugled*
- *pravo na zaštitu slike*
- *objava fotografije bez odobrenja*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

PODNOŠITELJEVA OSUDA ZBOG ODBIJANJA DAVANJA DNA UZORKA UZROKOVALA JE POVREDU PRAVA NA PRIVATNI ŽIVOT

AYCAGUER protiv FRANCUSKE

*zahtjev br. 8806/12
presuda od 22. lipnja 2017.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj je sudjelovao u prosvjedu koji je organizirao sindikat poljoprivrednika povodom stručnog skupa u departmanu Atlantski Pirineji. Taj se događaj zbilo u napetom političkom i sindikalnom kontekstu. Na kraju skupa izbile su svađe između prosvjednika i žandarmerije.

Podnositelj je odveden u policijski pritvor i izveden pred Kazneni sud u Bayonneu, te optužen za nasilje prema državnom službeniku, te upotrebu, odnosno prijetnju da će upotrijebiti oružje, u ovom slučaju kišobran. Podnositelj je osuđen uvjetno na kaznu zatvora u trajanju od dva mjeseca.

Na zahtjev tužiteljstva, podnositelju je bilo naloženo da se podvrgne biološkom (DNA) testiranju čiji je rezultat trebao biti uključen u nacionalnu računalnu DNK bazu podataka (FNAEG). Podnositelj je odbio dati biološki uzorak, pa je kažnjen novčanom kaznom u visini od 500 eura.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 8. (pravo na poštovanje privatnog života), podnositelj je tvrdio da je došlo do povrede njegova prava na poštovanje privatnog života zbog naloga za davanje biološkog uzorka radi uključivanja u FNAEG i činjenice da je nepostupanje po tom nalogu rezultiralo kaznenom osudom.

❖ ODLUKA SUDA

Sud je istaknuo da sama činjenica pohranjivanja podataka o privatnom životu neke osobe predstavljala miješanje u smislu članka 8. Konvencije. Naime, DNA profili sadrže veliku količinu jedinstvenih osobnih podataka.

Sud prihvaća da su domaća tijela, kako bi obavila svoju dužnost zaštite javnosti, morala održavati baze podataka koje su vrlo učinkovito pomagale u suzbijanju i sprječavanju određenih kaznenih djela, a posebno seksualnih kaznenih djela, zbog čega je FNAEG uspostavljen. Iako je miješanje bilo propisano francuskim pravom i težilo je legitimnom cilju, valja napomenuti da sukladno Zakonu o kaznenom postupku, trajanje pohrane DNA ne može biti dulje od četrdeset godina u slučaju osoba osuđenih za kaznena djela koja pokazuju „određeni stupanj ozbiljnosti”. Sud je primijetio da je tih „četrdeset godina” u načelu predstavljalo maksimalno razdoblje koje je trebalo razraditi donošenjem posebnog ukaza.

Budući da takav ukaz nikada nije donesen, četrdesetogodišnje razdoblje se u praksi tretiralo kao norma, a ne kao maksimum.

Sud je nadalje primijetio da je francuski Ustavni sud donio odluku u kojoj je naveo da su odredbe koje se odnose na spornu bazu podataka u skladu s Ustavom, te da određivanje trajanja pohrane takvih osobnih podataka ovisi o svrsi zbog koje se pojedini podatak pohranio i o prirodi i/ili težini kaznenih djela. Sud je primijetio da do danas nije poduzeta odgovarajuća mjera za osiguranje provedbe ove odluke Ustavnog suda u pogledu određivanja trajanja pohrane. Sud je primijetio da trenutačno ne postoji nikakvo razlikovanje koje ovisi o prirodi i/ili težini počinjenog kaznenog djela, unatoč velikom nesrazmjeru do kojeg može doći, a o čemu svjedoči i ovaj predmet. Podnositeljeve radnje odvijale su se u političkom i sindikalnom kontekstu i odnosile su se samo na udaranje neidentificiranih žandara s kišobranom. Takva su kaznena djela bila vrlo različita od drugih vrlo ozbiljnih kaznenih djela poput seksualnih kaznenih djela, terorizma, zločina protiv čovječnosti ili trgovine ljudima.

Postojeći propisi o pohranjivanju DNA profila u nacionalnu bazu ne pružaju osobi čiji se podaci obrađuju dovoljnu zaštitu i stoga nisu postigli pravednu ravnotežu između konkurentnih javnih i privatnih interesa.

Što se tiče postupka brisanja iz baze podataka, ono se moglo primijeniti samo na osumnjičenike, a ne na osuđene osobe poput podnositelja. No, Sud je zaključio da i osuđene osobe moraju imati pravo podnijeti zahtjev za brisanje svojih pohranjenih podataka.

Sud je nadalje smatrao da, zbog vremena trajanja pohrane u bazi podataka i nemogućnosti brisanja iz nje, postojeći propisi o pohranjivanju DNA profila u FNAEG-u ne pružaju osobi čiji se podaci obrađuju dovoljnu zaštitu i stoga nisu postigli pravednu ravnotežu između konkurentnih javnih i privatnih interesa.

Naposljetku, Sud je utvrdio da je tužena država prekoračila svoju slobodu procjene u ovoj sferi. Podnositeljeva osuda zbog odbijanja da se podvrgne biološkom testiranju čiji je rezultat trebao biti uključen u FNAEG predstavljala je nerazmjernu povredu njegova prava na poštovanje privatnog života i stoga se ne može smatrati nužnom u demokratskom društvu. Stoga je došlo do povrede članka 8. Konvencije.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

3.000 eura na ime nematerijalne štete
3.000 EUR na ime troškova i izdataka

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- pohrana DNA uzorka
- nacionalna baza podataka
- ravnoteža između javnih i privatnih interesa

SLOBODA IZRAŽAVANJA

ČLANAK 10.

1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.

NEMA POVREDE PRAVA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA – PODNOSITELJI NISU PROVJERILI ISTINITOST SVOJIH NAVODA

MEDŽLIS ISLAMSKE ZAJEDNICE BRČKO I DRUGI protiv BOSNE I HERCEGOVINE

*zahtjev br. 17224/11
presuda Velikog vijeća od 27. lipnja 2017.*

❖ ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su četiri organizacije: Medžlis Islamske Zajednice Brčko, Bošnjačka zajednica kulture „Preporod”, „Merhamet” Humanitarno udruženje građana Bošnjaka Brčko Distrikta i Vijeće Kongresa Bošnjačkih intelektualaca Brčko Distrikta.

U svibnju 2003. godine podnositelji zahtjeva uputili su pismo najvišim tijelima Brčko Distrikta u kojem su prigovorili postupku imenovanja gđe M.S. na radno mjesto ravnateljice multietničke radijske i televizijske postaje distrikta i njezinom navodno neprimjerenom ponašanju prema Muslimanima i etničkim Bošnjacima. Zatražili su od vlasti da odbiju prijavu gđe M.S. zbog toga što nije posjedovala stručne i moralne kvalitete potrebne za uspješno obavljanje te vrste posla. Nedugo nakon toga pismo je objavljeno u brojnim dnevnim novinama.

Gđa M.S. je pokrenula postupak za naknadu štete zbog klevete protiv podnositelja zahtjeva. Njezina je tužba odbijena u prvom stupnju zbog toga što podnositelji zahtjeva nisu bili ti koji su objavili pismo u medijima. Međutim, u srpnju 2007. godine Apelacioni je sud presudio da su

podnositelji zahtjeva odgovorni za klevetu zbog netočnosti činjeničnih izjava koje su dali o gđi M.S. u svojem pismu, a koje su bile neistinite i narušavale ugled gđe M.S. Podnositeljima zahtjeva naloženo je da povuku te izjave, jer će u protivnom morati platiti iznos od 1.280 eura na ime neimovinske štete. Sud im je također naložio da presudu objave o svom trošku na radiju i televiziji Brčko Distrikta te u dnevnim novinama. Budući da podnositelji zahtjeva nisu postupili po presudi, gđa M.S. podnijela je prijedlog za ovrhu, te su u prosincu 2007. godine podnositelji zahtjeva morali platiti oko 1.445 EUR. Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u svibnju 2010. godine potvrdio presudu Apelacionog suda.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na članak 10. (sloboda izražavanja) Konvencije podnositelji zahtjeva prigovorili su zbog naknade štete koju su morali platiti na temelju presude u parničnom postupku zbog klevete.

Dana 13. listopada 2015. godine Vijeće je s četiri glasa prema tri utvrdilo da nije došlo do povrede članka 10. Konvencije. Na zahtjev podnositelja predmet je podnesen Velikom vijeću na razmatranje.

❖ **OCJENA SUDA**

Članak 10. (sloboda izražavanja)

Odluka Apelacionog suda Brčko Distrikta kojom su podnositelji zahtjeva proglašeni odgovornima za klevetu predstavlja miješanje u njihovo pravo na slobodu izražavanja. Miješanje je bilo propisano člankom 6. Zakona o zaštiti od klevete iz 2003. godine i težilo je legitimnom cilju (zaštita ugleda ili prava drugih). Da bi utvrdio je li miješanje bilo opravdano i razmjerno cilju kojem se teži, Sud je razmotrio razne čimbenike, a posebice sljedeće.

Prilikom odlučivanja o odgovornosti podnositelja zahtjeva za klevetu, domaći su se sudovi pozvali samo na pismo podnositelja zahtjeva, ne uzimajući u obzir njegovu objavu u lokalnom tisku. Četiri izjave u tom pismu sadržavale su tvrdnje o nepravilnostima koje je gđa M.S. počinila na radnom mjestu, te su ukazivale na komentar u novinama čiji je navodno bila autor, u kojem je izrazila prijezir prema različitim etničkim i religijskim segmentima bosanskog društva. Tim izjavama gđa M.S. predstavljena je kao osoba koja nema poštovanja i koja pokazuje prijezir u svojim stavovima i osjećajima prema Muslimanima i etničkim Bošnjacima, a priroda optužbi bila je takva da je ozbiljno dovela u pitanje njezinu podobnost za radno mjesto direktorice Radija Brčko Distrikta za koje se prijavila i za njezinu ulogu urednice zabavnog programa na multietničkoj javnoj radijskoj postaji. To što su ti navodi dostavljeni ograničenom broju državnih službenika putem privatne korespondencije, nije eliminiralo njihov potencijalno štetan učinak na buduću karijeru gđe M.S. kao državne službenice i na njezin profesionalni ugled kao novinarke. Optužbe podnositelja zahtjeva glede M.S. također su procurile u tisak i bilo je razumljivo da je njihovo

objavljivanje otvorilo mogućnost za javnu raspravu i povećalo štetu nanесenu profesionalnom dostojanstvu i ugledu gđe M.S.

Što se tiče vjerodostojnosti informacija, podnositelji zahtjeva, kao i mediji, bili su dužni provjeriti njihovu istinitost, sukladno Etičkom kodeksu i kodeksu ponašanja za nevladine udruge. To što su sporne tvrdnje iznesene državnim tijelima putem privatne korespondencije, iako predstavlja važan čimbenik koji treba uzeti u obzir, nije dalo potpuno neograničenu slobodu podnositeljima zahtjeva da prenose neprovjerene neistinite

izjave. Prema tome, Apelacioni sud je smatrao da podnositelji zahtjeva nisu „dokazali istinitost izjava za koje su znali ili su trebali znati da su neistinite”, a Ustavni sud Bosne i Hercegovine smatrao je da su se te izjave odnosile na „očigledno neistine činjenice” i da podnositelji zahtjeva „[nisu] uložili razumne napore da provjere istinitost tih iznesenih činjenica prije davanja istih, nego [su] samo dali te izjave”.

Sud je stoga zaključio da podnositelji zahtjeva nisu imali dovoljnu činjeničnu osnovu za svoje navode u pismu. Sukladno tome, Sud je utvrdio da nije došlo do povrede članka 10. Konvencije, jer se uvjerio da je miješanje imalo uporište u važnim i dostatnim razlozima i da je bilo razmjerno legitimnom cilju kojemu se teži. Utvrdio je da su domaće vlasti postigle pravednu ravnotežu između slobode izražavanja podnositelja zahtjeva (članak 10. Konvencije), s jedne strane, i interesa M.S. da se zaštiti njezin ugled, s druge strane (članak 8. Konvencije), postupivši pri tome u okviru svoje slobode procjene.

Domaće vlasti postigle pravednu ravnotežu između slobode izražavanja podnositelja zahtjeva, s jedne strane, i interesa M.S. da se zaštiti njezin ugled, s druge strane.

KLJUČNE RIJEČI:

- *pravo na slobodu izražavanja*
- *pravo na zaštitu ugleda*
- *nevladine organizacije*
- *vjerodostojnost navoda*
- *kleveta*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

ZABRANOM MASOVNE OBJAVE POREZNIH PODATAKA NIJE POVRIJEĐENO PRAVO NA SLOBODU IZRAŽAVANJA

SATAKUNNAN MARKKINAPÖRSSI OY I SATAMEDIA OY protiv FINSKE

zahtjev br. 931/13

presuda Velikog vijeća od 27. lipnja 2017.

❖ **ČINJENICE**

Društva podnositelji zahtjeva finska su društva s ograničenom odgovornošću koja izdaju novine Veropörssi, koje izvještavaju o poreznim novostima.

Drugi podnositelj zahtjeva pokrenuo je 2003. godine, zajedno s telefonskim operatorom, pružanje SMS usluge koja ljudima omogućuje dobivanja informacija iz baze podataka o porezima. Baza podataka izrađena je korištenjem podataka koji su već objavljeni 2002. godine u novinama Veropörssi o prihodima i imovini 1,2 milijuna osoba (što predstavlja trećinu svih poreznih obveznika u Finskoj).

U travnju 2003. godine pravobranitelj za zaštitu podataka pokrenuo je upravni postupak u kojem je osporavao način i opseg obrade poreznih podataka od strane podnositelja zahtjeva. Odbor za zaštitu podataka odbio je zahtjev pravobranitelja navodeći da se podnositelji zahtjeva bave novinarstvom i stoga imaju pravo na odstupanje od odredbi Zakona o zaštiti osobnih podataka. Međutim, Vrhovni upravni sud je u rujnu 2009. godine utvrdio da se objava cjelokupne baze podataka ne može smatrati novinarskom djelatnošću, nego obradom osobnih podataka, što podnositelji zahtjeva nisu imali pravo učiniti. Sud je ukinuo ranije odluke i vratio predmet Odboru za zaštitu podataka. U studenome 2009. godine Odbor je zabranio podnositeljima zahtjeva da obrađuju porezne podatke u opsegu u kojem su to učinili 2002. godine i da prenesu takve podatke putem SMS usluge. Tu je odluku u konačnici potvrdio Vrhovni upravni sud u lipnju 2012. godine.

❖ **PRIGOVORI**

Podnositelji zahtjeva prigovorili su da je zabrana obrade i objavljivanja poreznih podataka povrijedila njihova prava iz članka 10. (sloboda izražavanja) i članka 14. (zabrana diskriminacije), navodeći da je predstavljala cenzuru, kao i diskriminaciju u odnosu na druge novine koje su mogle nastaviti objavljivati takve informacije.

U presudi od 21. srpnja 2015. godine Vijeće je presudilo da nije došlo do povrede članka 10. Konvencije. Dana 14. prosinca 2015. godine predmet je upućen Velikom vijeću na zahtjev društava podnositelja zahtjeva.

❖ OCJENA SUDA

Članak 10. (sloboda izražavanja)

Sud je utvrdio da je došlo do miješanja u pravo društava podnositelja zahtjeva na širenje informacija temeljem članka 10. Konvencije, koje je proizišlo iz zabrane da obrađuju i

Objavljivanje poreznih podataka na način i u opisanoj mjeri nije pridonijelo raspravi od javnog interesa, te da podnositelji zahtjeva ne mogu tvrditi da je objava bila izvršena isključivo u novinarske svrhe.

objavljaju porezne podatke. Međutim, Sud je utvrdio da nije došlo do povrede članka 10. jer je miješanje bilo „u skladu sa zakonom”, težilo je legitimnom cilju i bilo je „nužno u demokratskom društvu”.

U vezi s pitanjem je li miješanje bilo „u skladu sa zakonom”, Sud je utvrdio da je imalo pravnu osnovu u Zakonu o zaštiti osobnih podataka. Za podnositelje zahtjeva bilo je dovoljno predvidivo da će se njihove aktivnosti smatrati nezakonitima u

smislu tog zakona, te da takvo široko prikupljanje i širenje podataka nije obuhvaćeno dozvoljenim odstupanjem u novinarske svrhe.

S obzirom na pitanje je li miješanje težilo legitimnom cilju, Sud je smatrao da je do miješanja došlo isključivo radi zaštite „ugleda ili prava drugih”, što predstavlja legitiman cilj iz članka 10. stavka 2. Konvencije. Zaštita privatnosti bila je u središtu zakonodavstva o zaštiti podataka, a postupci pravobranitelja za zaštitu podataka protiv društava bili su utemeljeni na konkretnim prigovorima pojedinaca koji su tvrdili da je njihova privatnost bila povrijeđena.

Temeljno pitanje pred Sudom bilo je je li miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu”. Prilikom rješavanja tog pitanja Sud je bio dužan procijeniti jesu li domaće vlasti primjereno uravnotežile pravo na poštovanje privatnog života i pravo na slobodu izražavanja. Sud je zaključio da je postignuta pravedna ravnoteža i da su domaće vlasti propisno razmotrile relevantna načela i kriterije utvrđene u sudskoj praksi Suda. Sud se posebice složio sa zaključkom Vrhovnog upravnog suda da objavljivanje poreznih podataka na način i u opisanoj mjeri nije pridonijelo raspravi od javnog interesa, te da podnositelji zahtjeva ne mogu tvrditi da je objava bila izvršena isključivo u novinarske svrhe.

Nadalje, Sud je primijetio da je prikupljanje, obrada i širenje podataka od strane podnositelja zahtjeva provedeno u širokoj mjeri, na način koji je obuhvatio čitavo punoljetno stanovništvo. Sastavljanje podataka uključivalo je zaobilaženje uobičajenih kanala koje su koristili novinari za dobivanje takvih podataka, kao i sustav provjere i ravnoteže koji su ustanovile vlasti kako bi regulirale pristup istima. Širenje podataka od strane podnositelja zahtjeva učinilo ih je dostupnim na način i u opsegu koji nije bio namjera zakonodavca.

Iako je finsko pravo učinilo osobne porezne podatke javno dostupnim, zakonodavstvo o zaštiti podataka uspostavilo je značajne granice dostupnosti istih. Parlamentarna revizija takvog zakonodavstva u Finskoj bila je zahtjevnja, a riječ je o procesu koji se odrazio i na razini EU-a.

U takvim su okolnostima finske vlasti uživale široku slobodu procjene u odlučivanju o tome kako postići ravnotežu između konkurentnih prava privatnosti i slobode izražavanja. Sud je također uzeo u obzir činjenicu da većina zemalja u Europi ne odobrava javni pristup osobnim poreznim podacima, te da je finsko zakonodavstvo donekle iznimno u tom pogledu. Nadalje, odlukama vlasti nije stavljena potpuna zabrana objavljivanja poreznih podataka podnositeljima zahtjeva, već im je samo nametnuta dužnost da takve objave budu u skladu s finskim i europskim zakonima o zaštiti podataka.

U svjetlu ovih razmatranja, Sud je utvrdio da su finske vlasti postupile u okviru svoje slobode procjene te da su razlozi na koje se pozivaju pri miješanju u slobodu izražavanja podnositelja zahtjeva bili važni i dovoljni da pokažu da je miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu”. Stoga nije došlo do povrede članka 10. Konvencije.

Članak 6. stavak 1. (pravo na suđenje u razumnom roku)

Primjećujući da je domaći postupak trajao od veljače 2004. godine do lipnja 2012. godine, Sud je zaključio da je - čak i uzimajući u obzir pravnu složenost predmeta - duljina postupka bila prekomjerna i nije ispunila zahtjev razumnog roka, što predstavlja povredu članka 6. stavka 1. Konvencije.

❖ PRAVEDNA NAKNADA

9.500 eura na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI:

- *pravo na širenje informacija*
- *sloboda izražavanja*
- *javnost poreznih podataka*
- *zaštita osobnih podataka*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

OSUDOM PODNOSITELJA ZBOG KOMENTARA O DRŽAVNOM SLUŽBENIKU POVRIJEĐENO JE NJEGOVO PRAVO NA SLOBODU IZRAŽAVANJA

ALI ÇETIN protiv TURSKE

zahtjev br. 30905/09
presuda od 19. lipnja 2017.

❖ ČINJENICE

Porezna tijela su 2003. godine obavila inspekciju Turske zaklade za zaštitu okoliša. Utvrđene nepravilnosti na računima potom su iznesene u izvješću koje je izradio nadležni inspektor. Nakon izvješća, podnositelju zahtjeva, koji je radio kao računovođa Zaklade, otkazan je ugovor o radu.

Dopisom Općoj upravi za zaklade, podnositelj je osporavao izvješće i tražio brisanje određenih odlomaka koji su po njegovu mišljenju mogli ugroziti njegovu karijeru. Tvrdio je da je izvješće bilo sastavljeno na subjektivan način i da je u njemu došlo do pogrešne primjene prava. Svojoj je korespondenciji priložio dopis koji je prethodno poslao Turskoj zakladi za zaštitu okoliša u kojem je optužio inspektora da je postupio kao da je izdao „fetvu” i usporedio ga neizravno s „Bekçijem Murtazom”¹. Inspektor je podnio prijavu protiv podnositelja zbog vrijeđanja državnog službenika.

Kazneni sud u Ankari je 2008. godine osudio podnositelja na kaznu zatvora u trajanju od sedam dana i naložio mu da plati novčanu kaznu u iznosu od 164 EUR, i to na temelju izvješća koje je pripremio Institut za turski jezik koji je utvrdio da su određeni izrazi korišteni u podnositeljevom dopisu nastojali ocrniti inspektora i naglasiti njegove nedostatke, posebice izrazi „fetva” i „Bekçi Murtaza”. Kazna zatvora naknadno je preinačena u novčanu kaznu, a podnositelju zahtjeva je u konačnici naloženo da plati ukupnu novčanu kaznu u iznosu od 195 eura. Protiv te presude nije bila dopuštena žalba.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članke 6. (pravo na pošteno suđenje) i 10. (sloboda izražavanja), podnositelj je prigovorio kaznenoj osudi zbog uvrede i činjenici da je kazneni sud donio pravomoćnu presudu koju viši sud nije mogao ponovno razmotriti.

❖ OCJENA SUDA

Članak 10. (sloboda izražavanja)

Podnositelj je u prvom redu osuđen zbog toga što se u dopisu koji je priložio uz žalbu u upravnom postupku izrazio kako slijedi: „...Nije u skladu s ozbiljnom prirodom funkcije koju

¹ „Bekçi Murtaza” je izmišljeni lik u turskoj književnosti, za kojeg se smatra da postavlja vlastite principe i istine iznad svega ostaloga i nastoji ih nametnuti drugima

obnašaju i nepristranosti [koja se od njih zahtijeva] ... da osobe koje nemaju ovlast da to čine izdaju „fetvu” i time izražavaju mentalitet „Bekčija Murtaze”.

Sud je primijetio da je podnositelj htio izraziti svoja osobna mišljenja i da su njegove izjave bile slične vrijednosnim sudovima. Osporeni komentari izneseni su u posebnom kontekstu profesionalnog sukoba između podnositelja i inspektora oko izvješća koje je isti sastavio u svojstvu državnog službenika, čiji su određeni odlomci rezultirali raskidom podnositeljevog ugovora o radu. Podnositelj je u svojoj je žalbi tražio brisanje određenih odlomaka iz izvješća koji su, prema njegovu mišljenju, mogli ugroziti njegovu karijeru. Pritom je usporedio mentalitet autora izvješća s mentalitetom fiktivnog lika iz turske književnosti. Stoga komentari nisu izneseni kao dio otvorene rasprave o pitanjima od javnog interesa. Radilo se o kritikama iznesenim kao reakcija na izvješće koje je uzrokovalo izravnu i nesumnjivu štetu podnositelju.

*Miješanje u slobodu
izražavanja može imati
negativan učinak na
ostvarivanje te slobode, a
takav učinak može imati čak i
relativno blaga novčana
kazna.*

Sud je prihvatio da bi se činjenica uspoređivanja inspektora s fiktivnim likom te vrste mogla smatrati zlonamjernom. Unatoč tome, smatrao je da se podnositeljeva osuda treba analizirati u svjetlu konteksta u kojem su izneseni sporni komentari. S tim u vezi, primijetio je da su komentari izneseni u dopisu priloženom žalbi, čija je svrha bila osporavanje izvješća koje je imalo ozbiljne profesionalne posljedice za podnositelja.

Stoga im nije bila namjera da budu dostupni široj javnosti, već isključivo mjerodavnim tijelima na domaćoj razini, odnosno Općoj upravi za zaklade i Zakladi u kojoj je podnositelj bio zaposlen. Uzimajući u obzir prirodu spornih komentara i kontekst u kojem su izneseni, Sud nije prihvatio da su razlozi na koje su se pozivala domaća tijela prilikom osude podnositelja bili „važni i dovoljni” za potrebe članka 10. stavka 2. Konvencije.

Sud je također ponovio da čak i kada je riječ o najblažoj mogućoj kazni, ona ipak predstavlja kaznenu sankciju i, u svakom slučaju, činjenica da mu je izrečena najblaža kazna sama po sebi nije mogla biti dovoljna da opravda miješanje u slobodu izražavanja podnositelja. Naime, Sud je u mnogim prilikama naglasio da miješanje u slobodu izražavanja može imati negativan učinak na ostvarivanje te slobode, a rizik od takvog učinka može biti posljedica čak i relativno blage novčane kazne.

Sud je stoga smatrao da je osuda podnositelja predstavljala nerazmjerno miješanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja i da to miješanje nije bilo „nužno u demokratskom društvu” u smislu članka 10. Konvencije. Stoga je došlo do povrede članka 10. Konvencije.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

Podnositelj nije podnio zahtjev za pravičnu naknadu tijekom komunikacijske faze postupka, pa mu Sud nije dodijelio nikakav iznos s te osnove.

KLJUČNE RIJEČI:

- *uvreda*
- *pravo na slobodu izražavanja*
- *kaznena osuda*
- *profesionalni sukob*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

POVREDA – REAKCIJA DOMAĆIH TIJELA NA ČLANAK PODNOSITELJICE NIJE BILA RAZMJERNA

MILISAVLJEVIĆ protiv SRBIJE

*zahtjev br. 50123/06
presuda od 4. travnja 2017.*

❖ ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva je novinarka zaposlena u Politici, najvećim srpskim dnevnim novinama.

U rujnu 2003. godine, napisala je članak o N.K., poznatoj aktivistici za ljudska prava u vrijeme kada je bila u tijeku žustra javna rasprava o suradnji srpskih vlasti s Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju („MKSJ”). U to vrijeme, u javnosti je prevladavao animozitet prema gđi N.K. zbog njezine uključenosti u istragu zločina koje su počinile srpske snage tijekom oružanih sukoba u bivšoj Jugoslaviji, te je bila jedna od najglasnijih zagovornika pune suradnje s MKSJ-em.

Nakon objavljivanja članka, gđa N.K. podnijela je privatnu tužbu protiv podnositeljice tvrdeći da je napisan kako bi je prikazao kao izdajicu Srbije. Domaći sudovi osudili su podnositeljicu zbog kaznenog djela uvrede i izrekli joj sudsku opomenu. Sudovi su ocijenili da iako je rečenica - „gđu N.K. su [zvali] vješticom i prostitutkom” - prethodno objavljena u drugom članku, koji je napisao drugi autor u drugom časopisu, podnositeljica je nije stavila pod navodnike, što bi značilo da je prešutno potvrdila te riječi kao svoje.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 10. (sloboda izražavanja), podnositeljica je prigovorila zbog kaznene osude, te je tvrdila da je to rezultiralo njezinim naknadnim otkazom u Politici.

❖ OCJENA SUDA

Članak 10. (sloboda izražavanja)

U domaćem postupku je utvrđeno da je podnositeljica preuzela riječi: „gđu N.K. zvali su vješticom i prostitutkom” iz članka koji je napisao drugi novinar i koji je objavljen u drugom časopisu. Stoga je bilo očito, čak i bez navodnika, da to nije bilo osobno mišljenje podnositeljice o gđi N.K., već da je samo prenijela kako je drugi vide. Sud je ponovio kako opći zahtjev da se novinari sustavno i formalno ograde od sadržaja citata koji bi mogao uvrijediti ili provocirati druge ili narušiti njihov ugled nije usklađen s ulogom medija da pružaju informacije o aktualnim događajima, mišljenjima i idejama.

Domaći sudovi nisu uopće uravnotežili pravo gđe N.K. na ugled sa slobodom izražavanja i dužnošću podnositeljice da kao novinarka priopći informacije od općeg interesa.

Ograničavajući svoja utvrđenja na činjenicu da rečenica nije stavljena pod navodnike, sudovi se uopće nisu pozvali na opći kontekst članka ili okolnosti u kojima je napisan. Naime, podnositeljica je iznijela pozitivne i negativne aspekte u svojem članku, dajući jasno do znanja da su mišljenja o gđi N.K. bila podijeljena. Nadalje, izvijestila je da je gđa N.K. primila mnoge nagrade, od kojih su neke bile prestižne, kao i to da je bila borac za istinu o ratnim zločinima i usamljeni glas razuma u Srbiji, što je sve također bilo napisano bez stavljanja navodnika.

Opći zahtjev da se novinari sustavno i formalno ograde od sadržaja citata koji bi mogao uvrijediti ili provocirati druge ili narušiti njihov ugled nije usklađen s ulogom medija da pružaju informacije o aktualnim događajima, mišljenjima i idejama.

Naposljetku, Sud je također imao na umu da se gđa N.K., kao aktivistica za ljudska prava i javna osoba, neizbježno i svjesno izložila kontroli javnosti, pa je stoga morala pokazati veći stupanj tolerancije. Također, osuda podnositeljice za kazneno djelo vjerojatno bi odvrtila druge novinare da pridonesu javnoj raspravi o pitanjima koja utječu na život zajednice.

Stoga je reakcija domaćih tijela na članak podnositeljice bila nerazmjerna, što predstavlja povredu članka 10. Konvencije.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

500 eura na ime neimovinske štete

386 eura na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI:

- *pravo na slobodu izražavanja*
- *uloga novinara*
- *rasprava od općeg interesa*
- *stupanj tolerancije osoba koje su se svjesno izložile u javnosti*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

MIJEŠANJE U PRAVO NA SLOBODU IZRAŽAVANJA NIJE BILO U SKLADU SA ZAKONOM

SARIGÜL protiv TURSKE

zahtjev br. 28691/05
presuda od 23. svibnja 2017.

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva nalazio se u zatvoru u Turskoj kada je podnio svoj zahtjev.

Dana 1. prosinca 2004. godine podnositelj je predao nacrt svog romana zatvorskoj upravi, tražeći da ga pošalje njegovom odvjetniku koji ga je trebao proslijediti njegovoj obitelji radi objavljivanja. Dana 6. prosinca 2004. godine predsjednik zatvorskog odbora koji je odgovoran za čitanje korespondencije zatvorenika ocijenio je da tekst podržava protuzakonitu organizaciju, vrijeđa policiju i da sadrži pogrdan i neprikladan jezik, uključujući izraze koji su usmjereni protiv žena, javnog morala i vjere. Rukopis je stoga poslan stegovnom povjerenstvu zatvorske uprave, koje ga je odlučio zaplijeniti 15. prosinca 2004. godine. Dana 16. prosinca 2004. godine podnositelj je podnio žalbu sucu izvršenja tražeći da se odluka o zapljeni ukine, navodeći da je roman književno djelo fikcije. Njegova žalba je odbijena 7. siječnja 2005. godine. Podnositelj je bezuspješno podnio žalbu protiv te odluke, u kojoj se pozivao na slobodu izražavanja.

Dana 25. siječnja 2005. godine podnositelj je zatvorskoj upravi predao pismo namijenjeno svom odvjetniku, zajedno s odlukom suca izvršenja od 7. siječnja 2005. godine i njegovim daljnjim žalbama protiv te odluke. Pismo je zaplijenila zatvorska uprava, a podnositeljev zahtjev za ukidanje odluke o zapljeni pisma je odbijen.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članke 9. (sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi) i 10. (sloboda izražavanja) Konvencije, podnositelj je prigovorio na zapljenu nacрта romana. Pozivajući se na članak 6. (pravo na pošteno suđenje), podnositelj je prigovorio na zapljenu pisma od 25. siječnja 2005. godine koje je uputio svojem odvjetniku.

❖ OCJENA SUDA

Članak 10. (sloboda izražavanja)

Sud je utvrdio da je zapljena podnositeljevog rukopisa predstavljala miješanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja. To miješanje nije bilo „u skladu sa zakonom” u smislu članka 10. stavka 2. Konvencije.

Najprije, disciplinski odbor nije se izričito pozvao ni na koju zakonsku osnovu za zapljenu rukopisa, već je samo naveo da je dotični tekst sadržavao neprikladne riječi i izraze prema unaprijed utvrđenoj verifikacijskoj tablici uprave, o čemu nisu navedeni nikakvi detalji u

spisu zahtjeva. Sud je ponovio da pravila koja se tiču nadzora korespondencije zatvorenika iz kojih nije razvidan opseg ili definicija onog što se smatra „neprimjerenim“ ne ispunjavaju uvjet predvidljivosti.

Drugo, odbor za čitanje korespondencije utemeljio je svoju odluku da proslijedi rukopis disciplinskog odboru na okružnici o kontaktima zatvorenika s vanjskim svijetom. Ta okružnica, koju turska Vlada smatra pravnom osnovom za miješanje u pravo na slobodu izražavanja, odnosila se na provedbu članaka 144. i 147. Pravilnika zatvorske uprave - koji je bio na snazi u to vrijeme - i nastojala je razjasniti provedbu mjera propisanih tim Pravilnikom. Sud je stoga utvrdio da članci 144. i 147. Pravilnika predstavljaju pravnu osnovu za miješanje u pravo na slobodu izražavanja. Međutim, kao što je već navedeno, u tom Pravilniku nisu bili jasno navedeni opseg i uvjeti diskrecijske ovlasti nadležnog tijela, a njihova primjena u praksi nije ispravila taj nedostatak. Zbog nedovoljne predvidljivosti propisa Sud je ocijenio da miješanje u pravo podnositelja na slobodu izražavanja nije bilo „u skladu sa zakonom“. Stoga je presudio da je došlo do povrede članka 10. Konvencije.

Pravila koja se tiču nadzora korespondencije zatvorenika iz kojih nije razvidan opseg ili definicija onog što se smatra „neprimjerenim“ ne ispunjavaju uvjet predvidljivosti.

Sud je odbacio podnositeljev prigovor na temelju članka 6. Konvencije kao nepravovremen, te zbog toga što nije iscrpio domaća pravna sredstva.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

1.500 eura na ime neimovinske štete

386 eura na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI:

- *zatvorenici*
- *nadzor korespondencije u zatvoru*
- *predvidljivost propisa*
- *zakonitost miješanja*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

UVJETI DOPUŠTENOSTI

ČLANAK 35.

1. Sud može razmatrati predmet samo nakon što su iscrpljena sva raspoloživa domaća pravna sredstva, u skladu s općeprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i unutar razdoblja od šest mjeseci od dana donošenja konačne odluke.

(...)

4. Sud će odbaciti svaki zahtjev koji smatra nedopuštenim na temelju ovoga članka.

ODLUKA O NEDOPUŠTENOSTI - PODNOSITELJ NIJE ISCRPIO DOMAĆA PRAVNA SREDSTVA

HODŽIĆ protiv SLOVENIJE

zahtjev br. 3461/08

odluka o nedopuštenosti od 4. travnja 2017.

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj zahtjeva je 1986. godine položio devizna sredstva u Ljubljansku banku u Sarajevu koja je 1990. godine postala podružnica Ljubljanske banke Ljubljana.

Dana 28. siječnja 1992. godine stanje na računima podnositelja zahtjeva iznosilo je 1.342 njemačkih maraka (DEM) i 4.106 američkih dolara (USD). Čini se da od tog datuma nije podizao nikakva sredstva i da njegova štednja nije prenesena na privatizacijski račun.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na članke 6., 13. i 14. Konvencije i članak 1. Protokola br. 1. Konvencije, podnositelj zahtjeva je u osnovi prigovorio da nije mogao podignuti svoju „staru” deviznu štednju.

❖ **OCJENA SUDA**

Pilot presuda

Sud je naprijed podsjetio da je Veliko vijeće dana 16. srpnja 2014. godine donijelo pilot presudu o „staroj” deviznoj štednji u, između ostalog, sarajevskoj podružnici Ljubljanske banke Ljubljana². Utvrdio je da je Slovenija povrijedila prava iz članka 13. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Ujedno, presudio je da bi Slovenija trebala poduzeti sve potrebne mjere, uključujući izmjene i dopune zakona, kako bi omogućila osobama koje se

² *Ališić i drugi protiv Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije, Slovenije i bivše jugoslavenske republike Makedonije* [VV], br. 60642/08, ESLJP 2014., ECHR 2014

nalaze u položaju sličnom položaju dvaju podnositelja zahtjeva u tom predmetu da vrate svoju „staru” deviznu štednju pod istim uvjetima kao i osobe koje su imale takvu štednju u domaćim podružnicama slovenskih banaka. U presudi *Ališić* Sud je posebno naglasio da se niti jedan takav zahtjev ne bi trebao odbiti samo zbog nepostojanja izvornih ugovora ili štednih knjižica i da sve odluke o verifikaciji moraju podlijegati sudskoj kontroli.

U ovom predmetu, Sud je najprije ispituje li zakon o načinu izvršenja presude u predmetu *Ališić* uvjete iz iste presude i ako ispunjava, je li podnositelj zahtjeva upotrijebio pravno sredstvo (zahtjev za verifikaciju) koje je uvedeno tim Zakonom.

a) Prvi kriterij („isti uvjeti”)

Uvjeti koji su se primjenjivali na „staru” deviznu štednju u domaćim podružnicama Ljubljanske banke Ljubljana navedeni su u pilot presudi. Što se tiče razdoblja do 31. prosinca 1992. godine, Sud je utvrdio da kamatne stope predviđene Zakonom o načinu izvršenja presude u predmetu *Ališić* odgovaraju kamatnim stopama koje su se primjenjivale na domaće štediše. Što se tiče razdoblja nakon toga, na temelju Zakona o načinu izvršenja presude u predmetu *Ališić* štediše u sarajevskoj i zagrebačkoj podružnici vjerojatno će dobiti nešto niže kamate u odnosu na razdoblje od 1. siječnja 1993. godine nadalje. Međutim, uvažavajući široku slobodu procjene u vezi s provedbom pilot presude koju uživa svaka država, Sud je ocijenio da Zakon o načinu izvršenja presude u predmetu *Ališić* u načelu ispunjava prvi kriterij.

b) Drugi i treći kriterij (nepostojanje izvornih ugovora ili štednih knjižica i sudska kontrola)

Sud je ocijenio da Zakon o načinu izvršenja presude u predmetu *Ališić* ispunjava oba ova kriterija jer osobe koje više nemaju izvorne ugovore ili štedne knjižice mogu dokazati postojanje i iznos potraživanja drugim sredstvima, pri čemu sve odluke o verifikaciji podliježu sudskoj kontroli.

Zakon o načinu izvršenja presude u predmetu Ališić ispunjava kriterije navedene u pilot presudi.

Ocjena dopuštenosti u ovom predmetu

Ocjena jesu li iscrpljena domaća pravna sredstva u pravilu se daje s obzirom na datum kada je zahtjev podnesen Sudu. Međutim, ovo pravilo podliježe iznimkama koje mogu biti opravdane posebnim okolnostima svakog predmeta. Među takve izuzetke spadaju situacije u kojima je, nakon pilot presude o osnovanosti u kojoj je Sud utvrdio sustavnu povredu Konvencije, tužena država osigurala posebno pravno sredstvo za otklanjanje povrede na domaćoj razini u vezi s pritužbama osoba u sličnom položaju.

Budući da je Sud utvrdio da Zakon o načinu izvršenja presude u predmetu *Ališić* ispunjava kriterije navedene u pilot presudi, smatrao je opravdanim primijeniti iznimku od načela o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava. To znači da podnositelj zahtjeva u ovom predmetu i sve ostale osobe u njegovom položaju moraju upotrijebiti pravno sredstvo uvedeno tim zakonom, odnosno podnijeti zahtjev za verifikaciju. Podnositelj zahtjeva potvrdio je kako nije iskoristio to pravno sredstvo, ne navodeći nikakve razloge zašto to nije učinio. Stoga je Sud odbacio njegov zahtjev kao nedopušten zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

Podnositelj zahtjeva u ovom predmetu i sve ostale osobe u njegovom položaju moraju upotrijebiti pravno sredstvo uvedeno Zakonom o načinu izvršenja presude u predmetu Ališić, odnosno podnijeti zahtjev za verifikaciju.

Sud je utvrdio da podnositelj do 31. prosinca 2017. može podnijeti zahtjev za verifikaciju. Ako to učini i naposljetku bude neuspješan, može podnijeti novi zahtjev Sudu u roku od šest mjeseci od iscrpljivanja svih učinkovitih domaćih pravnih sredstava.

Sud je također istaknuo kako je spreman promijeniti svoj pristup glede moguće učinkovitosti predmetnog pravnog sredstva ako se kroz praksu domaćih tijela dugoročno pokaže da se zahtjevi štediša odbijaju na formalističkoj osnovi, da je postupak verifikacije prekomjerno dug ili da domaća sudska praksa nije u skladu sa zahtjevima Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- *Ljubljanska banka*
- *stara devizna štednja*
- *izvršenje presude Ališić*
- *pilot presuda*
- *pravilo o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava*

Službeni tekst odluke pogledajte [ovdje](#).

PRAVO DA SE NE BUDE DVA PUTA SUĐEN ILI KAŽNJEN U ISTOJ STVARI

ČLANAK 4. PROTOKOLA BR. 7.

- 1. Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku iste države za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države.*
 - 2. Odredbe prethodnoga stavka ne sprječavaju ponovno razmatranje slučaja u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom dotične države ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u prethodnom postupku došlo do bitnih povreda koje su mogle utjecati na rješenje slučaja.*
 - 3. Ovaj se članak ne može derogirati na temelju članka 15. Konvencije.*
-

PODNOŠITELJI SU DVA PUTA OSUĐENI ZA ISTO DJELO U KAZNENOM I PREKRŠAJNOM POSTUPKU PRED POREZNIM TIJELIMA

JOHANNESON I DRUGI protiv ISLANDA

*zahtjev br. 22007/11
presuda od 18. svibnja 2017.*

❖ ČINJENICE

Zahtjev su inicijalno podnijele dvije osobe i jedno trgovačko društvo. Zahtjev društva je kasnije odbačen kao nedopušten, jer društvo nije pokazalo da želi ustrajati u zahtjevu pred Sudom.

Nakon porezne revizije porezna tijela utvrdila su da podnositelji nisu prijavili nekoliko važnih stavki u svojim poreznim prijavama za razdoblje od 1999. do 2002. godine (i, u slučaju prvog podnositelja i za 1998. godinu). Nisu prijavili uplate koje su primili, dobit koju je ostvario prvi podnositelj koja je proizišla iz prodaje dionica, te korporativne pogodnosti koje su imali podnositelji. Porezna tijela nametnula su dodatni porez od 25 % na poreze podnositelja zahtjeva za relevantne godine. Nakon žalbe, u kolovozu i rujnu 2007. godine, drugostupanjsko tijelo je većim dijelom potvrdilo dodatne poreze.

U prosincu 2008. godine - oko devet mjeseci nakon što su odluke u postupku pred poreznim vlastima postale pravomoćne - podnositelji zahtjeva optuženi su i za teška porezna kaznena djela, koja su uključivala i porezne prijave koje su podnositelji podnijeli u razdoblju između 1999. i 2003. godine. Vrhovni sud je ocijenio da kazneni postupak ne predstavlja nedozvoljeno dupliciranje postupka o dodatnom porezu. Nakon razmatranja predmeta, Okružni sud u Reykjaviku osudio je sva tri podnositelja zahtjeva u odnosu na neke od optužbi protiv njih, utvrdivši kako su prvi i drugi podnositelj kazneno odgovorni za grubu nepažnju. Povodom žalbe, Vrhovni sud je u veljači 2013. godine potvrdio njihove osude u većem dijelu te osudio g.

prvog podnositelja zbog još dvije optužbe. Osuđeni su na kazne zatvora u trajanju od 12 odnosno 18 mjeseci (uz rok kušnje od dvije godine), kao i na novčane kazne u visini od oko 360.000 i 186.000 eura.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na članak 4. Protokola br. 7. (pravo da se ne bude dva puta suđen ili kažnjen u istoj stvari), podnositelji zahtjeva prigovorili su da su dva puta osuđeni za isto djelo koje se odnosi na davanje neistinitih izjava za porezne obračune: prvo nametanjem dodatnih poreza, a zatim osudama u kaznenom postupku.

❖ **OCJENA SUDA**

Članak 4. Protokola br. 7. (pravo da se ne bude dva puta osuđen ili kažnjen u istoj stvari)

Primjenjujući relevantnu sudsku praksu Sud je utvrdio da su oba postupka imala „kaznenopravni” karakter. Nadalje, činjenice na kojima se temelje dva postupka bile su iste ili u osnovi iste: i osuda podnositelja zahtjeva i nametanje dodatnih poreza temeljili su se na istom neprijavlivanju prihoda tijekom istog vremenskog razdoblja - a odnosili su se i na u osnovi isti iznos porezne utaje.

Kada vlasti reagiraju na kažnjivo ponašanje kako u kaznenim tako i upravnim postupcima, članak 4. Protokola br. 7. ne isključuje provođenje dva takva postupka, pod uvjetom da su ispunjeni određeni uvjeti. Kako bi se moglo zaključiti da nije došlo do dupliciranja suđenja ili kažnjavanja, dva postupka moraju biti dovoljno usko povezana u naravi i vremenu. Drugim riječima, treba ih kombinirati na integrirani način, tako da tvore koherentnu cjelinu.

Sud je utvrdio da u ovom postupku nije postojala dovoljno bliska veza u naravi i vremenu između tih dvaju postupaka, čime bi se izbjeglo njihovo dupliciranje, i to iz dva razloga. Prvo, postojalo je samo djelomično vremensko preklapanje tih postupaka. Njihovo kombinirano ukupno trajanje bilo je oko devet godina i tri mjeseca - no oni su paralelno vođeni samo nešto više od godinu dana. Drugo, svako od nadležnih tijela zasebno je prikupljalo i ocjenjivalo dokaze te utvrđivalo odgovornost podnositelja zahtjeva u postupcima koji u velikoj mjeri nisu ovisili jedan o drugome.

Svako od nadležnih tijela zasebno je prikupljalo i ocjenjivalo dokaze te utvrđivalo odgovornost podnositelja zahtjeva u postupcima koji u velikoj mjeri nisu ovisili jedan o drugome.

U svjetlu gore navedenog, Sud je utvrdio da su dva postupka povrijedila pravo podnositelja zahtjeva da im se ne sudi ili ih se kazni dva puta za isto kazneno djelo, što predstavlja povredu članka 4. Protokola br. 7.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

5.000 eura svakom podnositelju na ime nematerijalne štete

15.000 EUR na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- *ne bis in idem*
- *uska povezanost u naravi i u vremenu*
- *paralelno vođenje postupaka*
- *komplementarna svrha postupaka*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).